

Külföldi Jatekszin Kiadja a magyar tudos tarsasag.
(Ausländische Schaubühne.). 7. A' bot-csinalta doctor.
Vigjáték 3 felv. Moliere Után Kazinczy Ferencz ...

Trattner

Pesten; Budapest 1834

Signatur: 55627-A.7

Barcode: +Z174550508

Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ174550508>

Umfang: Bild 1 - 88

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

S.KÖN.HOF

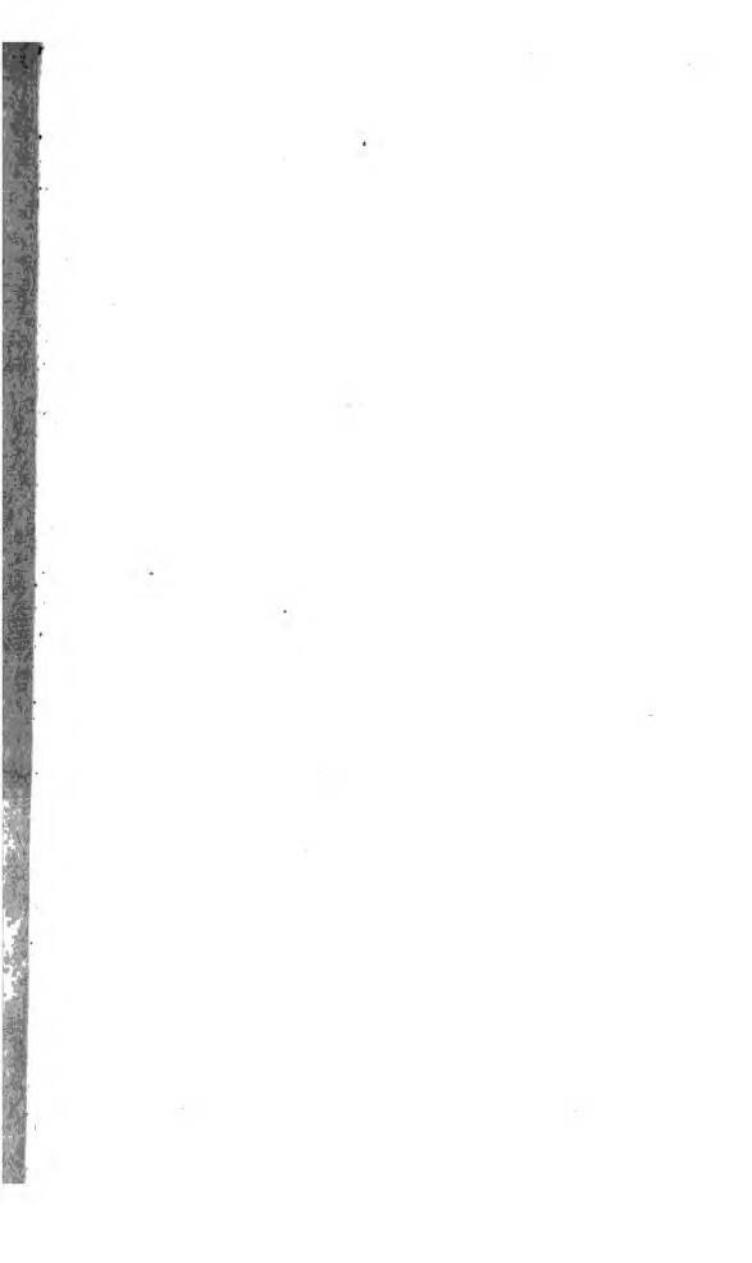
BIBLIOTHEK

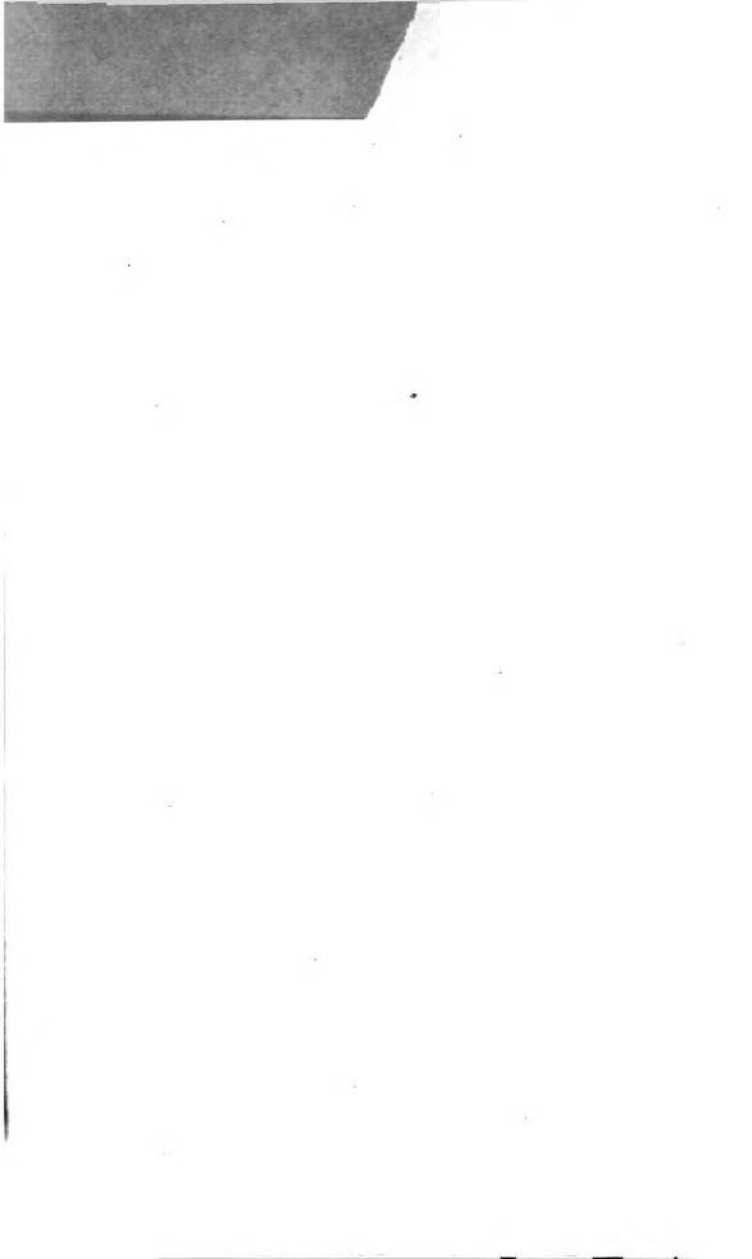
55.627-A

Alt-

55627-A.

KÜLFÖLDI JÁTEKSZÍN.

KIADJA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

HETEDIK KÖTET.

A' BOT-CSINÁLTA DOCTOR.

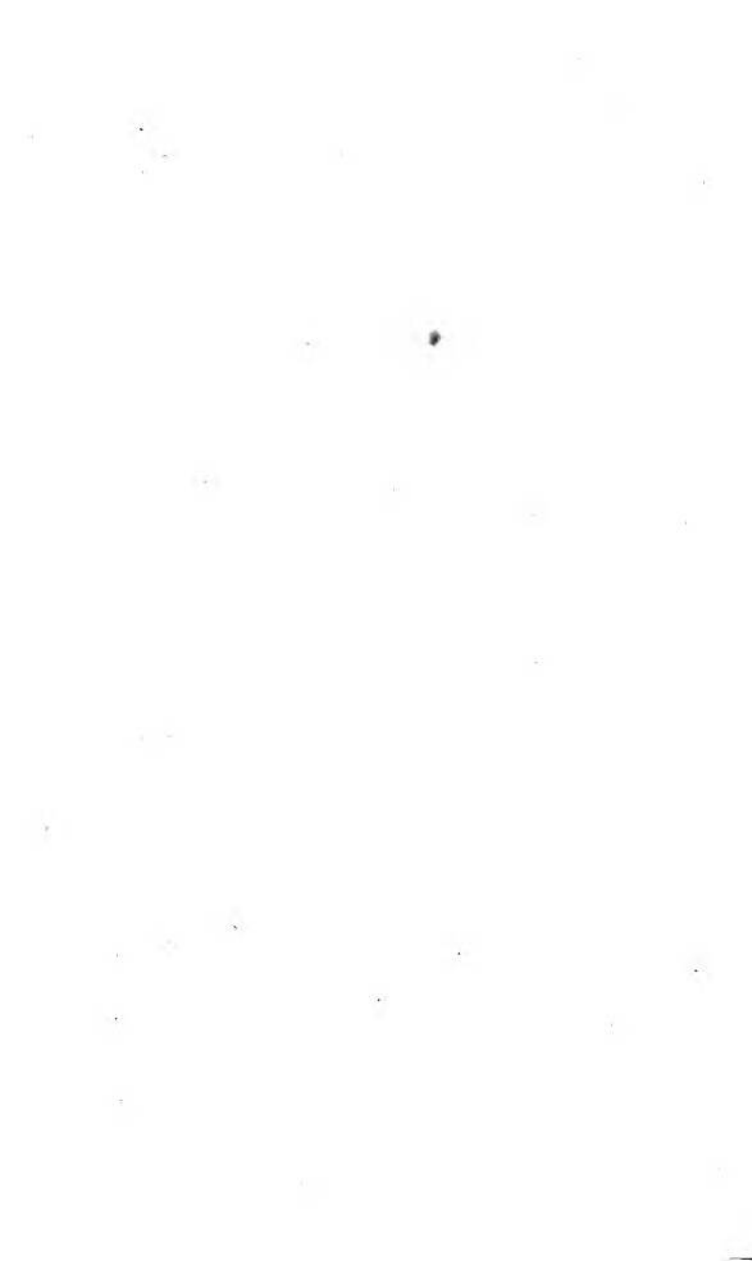

BUDÁN.

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1834.

A'
BOT-CSINÁLTA DOCTOR.

VÍGJÁTÉK HÁROM FELVONÁSBAN.

MOLIERE UTÁN
K A Z I N C Z Y F E R E N C Z,
M. TUD. TÁRSASÁGI R. TAG.

A' holott illik nevetni,
Legeszesbbnek azt vehetni,
A' kit lájlsz, hogy legbohóbb.

BUDÁN.
A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.
1834.

SZEMÉLYEK.

RIGÓ JONATHÁN, kicsapott Iskolamester, Dolhán.

REBÉK Asszony, felesége.

CSONKA BANDI, szomszédja.

KUTYESICS, Boltos-Görög Berzenczén.

KATICZA, leánya.

MIKLÓS deák, legénye.

BABOS GYURKA, vinczellérje.

SÁRA Asszony, Babosné.

HARICS, Katiczának titkos szeretője.

SÜTŐ MIHÁLY és a' fja.

A' játék elebb Dolhán, azután Berzenczén.

ELSŐ FELVONÁS.

E L S Ő J E L E N É S.

RIGÓ JONATHÁN és a' FELESÉGE, czivakodva.

RIGÓ JONATHÁN. No's nem! Csak azért sem! Megmutatom, úgy lesz, a' hogy' én akarom.

REBÉK ASSZONY. Igen, a' hogy' ő akarja! No én is megmutatom, nem azért mentem hozzád, hogy minden áldott nap' nyeljem ezt a' te sok gorombaságodat.

RIGÓ JONATHÁN. Nyomorúságok' nyomorúsága! Be igazán mondja a' halhatatlan emlékezetű Publius Ovídius Násó, hogy a' mérges asszony gonoszabb mint a' lángoló gyeheenna' rőt sárkánya.

REBÉK ASSZONY. Nézze az ember, be nagy Tudós, hogy mindég a' nyelvén az a' szamar Názó!

RIGÓ JONATHÁN. De tudósnak ugyan tudós a' talpán! Mert találj hát nekem itt, az egész környéken, Petribe', Mocson, Almá-

son, Pálfalván, Úrmezőn, Kecskéhaton, Solymoson, Körtvélyesen, Bekeházán, Bökönyben, Hadfaluban, Búzáson, Böksön, Tuksán, Felső-Sájon, Közép-Sájon, Alsó-Sájon, Sellyén, Nyéken, Németibe', Simándon, Vépen, Tarpán, — egygy ilyen magamforma szegény-legény Nemes-embert, a' ki olyan peregre el tudja olvasni a' currenst; a' kinek torka úgy elbírja a' CCCLIVdik Dicséretet; a' ki, míg a' Collégiumba' tanult, úgy tudta eggyetlen eggy szóhiba nélkül a' Lógiát. De, hallod e, nem hijába szolgáltam én eggy olly híres neves derék Togátus körül, mint Keresztesi Ezékhiel Uram volt a' maga idejében; nem hijába ettem én a' Doctor Csengeri-Kis' kenyerét. Sok ragadt ott énrám, a' mit más nagy halom pénzen kész volna megvásárlani, ha az ollyat pénzen adnák!

REBÉK ASSZONY. Vesszen-meg a' párája tudós embere!

RIGÓ JONATHÁN. Vesszen-meg a' párája nyelves asszonya!

REBÉK ASSZONY. Hogy soha ne láttam volna a' napot, mikor rá hagyám magam' venni, hogy azt mondjam neki, hogy Igen!

RIGÓ JONATHÁN. Hogy soha se értem

volna az estvét, mikor olly bolondúl rá-be-széltetém magam', hogy elvegyem!

REBÉK ASSZONY. No igen, mert téged is illet a' panasz! Van e lelked, hogy térdén-állva nem adsz minden reggel, minden est-ve hálát, hogy engem kapál feleségül? 'S tán ugyan azt hiszed, hogy érdemlettel il-lyen feleséget, mint én vagyok?

RIGÓ JONATHÁN. De már azt meg kell adni, hogy te nekem irgalmatlan nagy sze-rencse vagy; 's hogy van okom dicsekedni, mint találalak. Terengettét! kezdjem-el csak, majd olyanokat mondok —

REBÉK ASSZONY. 'S mit tudsz te monda-ni olyanokat?

RIGÓ JONATHÁN. Csitt, 's vége! hagyjuk ezt a' Részt. Tudjuk mi ketten a' mit tu-dunk, 's hogy ugyan van szerencséd, hogy elvettelek.

REBÉK ASSZONY. Mit értesz te azon, hogy ugyan van szerencsém, hogy elvevél? Eggy illy haszontalan ember, a' ki, utoljára is, koldus-tarisznyát akaszt a' nyakamba; a' ki mindenemet megeszi, felfalja!

RIGÓ JONATHÁN. Hazudsz; eggy részét felhörpöngetem.

REBÉK ASSZONY. A' ki korcsmára hordja, valamim van.

RIGÓ JONATHÁN. Okos ember abból él, a' mit a' házába' lél — azt mondja a' vers.

REBÉK ASSZONY. A' ki miatt még a' derekalyam sem maradhatott-meg.

RIGÓ JONATHÁN. Annál inkább nem alszod-el a' reggelt.

REBÉK ASSZONY. A' ki reggeltől fogva napestig nem csinál egyebet, mindég csak lebzsel.

RIGÓ JONATHÁN. Mert igen szeretem magamat a' dologban meg nem erőltetni.

REBÉK ASSZONY. 'S mit csináljak én az alatt, míg te iszol, he'?

RIGÓ JONATHÁN. Valami szemednek szád-nak tetszik.

REBÉK ASSZONY. Négy szegény gyermek a' nyakamon —

RIGÓ JONATHÁN. Rakd a' földre a' purgyékat, 's nem lesznek a' nyakadon.

REBÉK ASSZONY. A' ki úgy megsír a' kenyérért, hogy majd megszakad belé.

RIGÓ JONATHÁN. Vesszőt a' fattyúknak! Ha az én bendőm tele van, azt akarom, minden vígan legyen körültem.

REBÉK ASSZONY. 'S azt gondolod, részes kutya, hogy ez mindég csak így lesz?

RIGÓ JONATHÁN. Feleség, lassacskán, kérem igen szépen.

REBÉK ASSZONY. Hogy én mindég csak behunyt szemmel nézem ezt a' te sok grombaságodat?

RIGÓ JONATHÁN. Legyünk csendesken, édes kedves kis kövér feleségem!

REBÉK ASSZONY. Hogy ránczba nem tudlak szedni, ha akarom?

RIGÓ JONATHÁN. Kincsem kedves feleségem, tudod, nekem igen igen rossz gyomrom van az illyeket megemésztetni; de hogy a' jó gyomor helyébe az ég, a' maga irgalmasságából, két igen igen derék karral áldott-meg.

REBÉK ASSZONY. Gondolok is én azokkal a' te fenyegetődzéseiddel!

RIGÓ JONATHÁN. Angyalom, galambocskám, a' mint látom, a' te hátacskád megint viszket!

REBÉK ASSZONY. Megmutatom, én tőled nem félek.

RIGÓ JONATHÁN. Rózsácskám, gerlicze-madárkám, neked most megint abrak kell; úgy e?

REBÉK ASSZONY. Azt gondolod, hogy rám ijesztesz? hogy elnémítasz?

RIGÓ JONATHÁN. Gazdag tárháza az én szegény éh lelkemnek, bizony megtépászlak!

REBÉK ASSZONY. Te trinkos!

RIGÓ JONATHÁN. Bizony meglazsnakol-lak!

REBÉK ASSZONY. Te borzsák!

RIGÓ JONATHÁN. Bizony megmirmikéllek!

REBÉK ASSZONY. Te csapszék' virága!

RIGÓ JONATHÁN. Bizony megkalafintáz-lak!

REBÉK ASSZONY. Te korhely, te préda, te iszákos, te gődény, te lebzselő, te do-logtalan, te nagy torkú, te pincze' korcsolyája, te —

RIGÓ JONATHÁN. 'S úgy e? 's kell csak-ugyan? — botot kap, 's elveri.

REBÉK ASSZONY. Jaj, jaj, jaj!

RIGÓ JONATHÁN. Lám hogy tudom, mitől hagyod abba.

M Á S O D I K J E L E N É S.

CSONKA BANDI. RIGÓ JONATHÁN. REBÉK ASSZONY.

CSONKA BANDI. Micsoda rettenetes állapot ez? A' gyalázatos! Így elhóhérlani a' feleségét!

REBÉK ASSZONY, csipejére rakja a' két kezét, 's úgy áll szembe Csonka Bandival, kit lassanként az ajtó felé tol, 's utoljára poson üt. No's, én akarom hogy bántson.

CSONKA BANDI. Már az más. Csak rajta hát!

REBÉK ASSZONY. Mit üti Ked az orrát a' más dolgába?

CSONKA BANDI. Jól mondja Ked, Komám Asszony; nem kellett volna.

REBÉK ASSZONY. 'S Kednek ahhoz semmi köze.

CSONKA BANDI. Nincs bizony nékem, hál' Istennek.

REBÉK ASSZONY. Nézze-el az ember, mi csoda garázdaság ez! Miatta más becsületes ember azzal sem lesz szabad, hogy megverje a' feleségét, ha kedve jön reá.

CSONKA BANDI. Megismerem, hibáztam; de jóvá teszem a' hogy lehet, 's megyek. Csinálják Ketek egymással, a' mi magoknak tetszik.

REBÉK ASSZONY. Illik e az, hogy Ked a' más dolgába ártja magát?

CSONKA BANDI. Hiszen mondom, hogy megyek. Megengedjen Ked, hogy alkalmatlan találtam lenni.

REBÉK ASSZONY. Lásson Ked a' maga dolgához,

CSONKA BANDI. Eggy szót sem szólok.

REBÉK ASSZONY. 'S én magam akarom, hogy verjenek.

CSONKA BANDI. Bízvást, kedves Komám Asszony, bízvást!

REBÉK ASSZONY. Az nem Kednek fáj; úgy!

CSONKA BANDI Rigóhoz, ki magát megbiggyesztve 's némán állott. Követem Kedet szépen, hogy ezen idvességes igyekezetében meg találám gátlani. Fogjon Ked hozzá még egyszer, verje-el Ked, döngesse-el Ked az eb a' ránczát. Ha kell, én is segítek.

RIGÓ JONATHÁN. 'S no, 's nekem nem tetszik verni.

CSONKA BANDI. Sajnálom; látom, hamar-ka jövék.

RIGÓ JONATHÁN. 'S ha tetszik, verem: ha nem tetszik, nem verem.

CSONKA BANDI. Igazság; az a' Ked' tetszésétől függ.

RIGÓ JONATHÁN. 'S Rebék az én feleségem, nem a' Kedé.

CSONKA BANDI. Nem is akarnám hogy enyém volna.

RIGÓ JONATHÁN. 'S Ked nekem nem parancsol, hallja Ked.

CSONKA BANDI. Most tudom; eddig nem tudtam.

RIGÓ JONATHÁN. 'S én Kednek sem eszé-
re, sem karjára nem szorúltam. Érti Ked?

CSONKA BANDI. Hogy ne érteném? hiszen
igen világosan mondá Ked.

RIGÓ JONATHÁN. 'S Kednek nincs esze,
hogy a' más ember' házi-állapotjába ártja
magát. Nem hallotta Ked, mit mond a' Ró-
mai Ékesen-szóllás' atyja, Marcus Tullius
Cicero, eképen szólván:

Férje' tetszésétől függjön a' feleség,

Mert ő általa gyúl házához eleség.

Úrnak ismerni azt ónéki nyereség,

Akár szép szó éri, akár rút vereség.

reá-út Csonka Bandira, 's ez elszégyenülve 's fejcsóválva vonja-ki
magát.

RIGÓ JONATHÁN, a' feleségéhez. No kincsecs-
kém, gyere; békéljünk-öszve.

REBÉK ASSZONY. Igen, mikor így elve-
rél.

RIGÓ JONATHÁN. Mit teszen az? Csapj-
fel, ne!

REBÉK ASSZONY. Nem én ugyan.

RIGÓ JONATHÁN. No ízibe?

REBÉK ASSZONY. Nem.

RIGÓ JONATHÁN. Kincsem feleségem.

REBÉK ASSZONY. Nem, átaljába' nem.

RIGÓ JONATHÁN. Ne izélj! Csapj-fel, ha mondom.

REBÉK ASSZONY. Nem én bizony, azt hiába várod.

RIGÓ JONATHÁN. No gyere, gyere!

REBÉK ASSZONY. Én haragszom.

RIGÓ JONATHÁN. Bohó! Hiszen az tréfadolog. No gyere, ha szépen kérlek.

REBÉK ASSZONY. Igen, tréfadolog.

RIGÓ JONATHÁN. No csapj-fel hát!

REBÉK ASSZONY. Így bánni velem!

RIGÓ JONATHÁN. Követlek szépen érte. Addsa kacsót hamar!

REBÉK ASSZONY. Ne! — *titkon.* Várd rá, fertelmes! Ezért ugyan meglakolsz.

RIGÓ JONATHÁN. Van e eszed, így felvenni ezt a' kicsit? Hiszen az annyi mint semmi. Az illy aprólékos csetépaték néha néha jól esnek a' jó barátok között; 's öt hat ütlek egygy mogyoró-szállal még jobban össze-forrasztja a' kik egymást szeretik. — No eressz, hadd megyek. Jó kedvembe' tízezer karót is hasítok estig.

HARMADIK JELENÉS.

REBÉK ASSZONY.

De biz az nem addig van, édes Butykos Uram; 's ássák-ki a' varjak az én szememet, ha érette bosszút nem állok, akár-hogy teszem szerét. Az okos asszony ugyan nem mondatja magának, mit csináljon, mikor tromfot akar ejteni az urán: de az olyan tromf nem az ilyen váznak való. Olyat kell valamit gondolnom, a' mi megszigtesse eggy kevéskét. Hadd tanulja-meg, hogy esik az a' bizony - megmirmikéllek! az a' bizony - megkalafintázlak!

NEGYES DIK JELENÉS.

Az Erdőben.

MIKLÓS DEÁK. BABOS GYURKA.

tőlök távol REBÉK ASSZONY.

BABOS GYURKA. Ennyi sok alkalmatlanság! ennyi haszontalan dolog! Meglátja Kend, Miklós Deák, ez az útunk is csak annyit fog használni, mint az a' sok többi, a' Lengyel szélekre, 's hova.

MIKLÓS DEÁK. Az ember nem tudhatja, honnan száll reá az áldás. Az a' Nyikházi

asszony, nem beszélt az hijába-valót, 's csak az kár, hogy nem akara világosabban szólni. Mert ki érti már ezt? — „Küldjön Kegyelmed Bodfalvára, 's a' két Sáj közt valamit lelnek, a' mi a' szegény Katicza' bajáról bizonyosan teszen.“

REBÉK ASSZONY. Vallyon mi hordja itt ezeket? Hallgassuk-el csak.

BABOS GYURKA. Az a' Nyikházi asszony? Mit tudna az? hisz annak csak egy kancsó bor kellett. Mielta Kutyesics Uram kiadott a' hintós Doktorokon, 's a' sok bűbajosokkal ámítatja magát, minden csöszögő bicze-gő boszorkány próbát akar tenni, mennyit szívhat az Ő Kelme' erszényén. Csudálom, illy zsugori ember hogyan nem szán úgy hiába kiadni annyi tenger pénzt.

MIKLÓS DEÁK. Mit nem teszen az ember eggyetlen gyermekeért, ha módja vagyon benne! Jól járna az, a' ki a' szegény Katiczán segíteni tudna; 's ha szerencsések találnánk lenni ez útunkban, hogy valamelly értelmes embert vinnénk hozzá, a' ki megtudná oldani nyelvét: gondolnám, Kend sem igen sajnálaná, hogy megint fáradott.

REBÉK ASSZONY, magában. Hohó, itt nyertes vagyok! Azon felül hogy majd jól elpá-

holják Rigó Jonathán Uramat, még pénzt is kapunk. — Színtelt andalgással közelít az idegenekhez, 's úgy tesz, mintha őket csak épen most pillantotta volna meg. Megbocsássanak, édes Uraim; annyi gond ül a' fejemen, hogy azt sem látom, a' mi az orrom előtt van.

MIKLÓS DEÁK. Minden embernek van a' min törheti magát, 's a' nélkül mi sem igen vagyunk. Fogadom, ha cserére kelhetne a' dolog, asszonykám nem lépne velünk alkuba.

REBÉK ASSZONY. 'S nem lehetnék Kegyelmeteknek valamiben szolgálatjokra?

BABOS GYURKA. Mi, édes Asszonyom, valamelly értelmes embert keresnénk e' tájon, a' ki rajtunk segíthetne. Itt Berzen-
czen annak a' gazdag Boltosnak a' szép eladó lyánya, most lesz kilencz vagy tíz hete, eggyyszerre csak elnémult, 's semmiképen meg nem tudják szólaltatni. Eggy valaki nekünk azt mondotta, hogy itt e' tájon valamelly nagy bölcsességű ember lakik, a' ki tudna tenni a' bajról, ha akarná; 's mi azt jövünk kurdászni.

REBÉK ASSZONY. Ahhoz Kegyelmeteket senki sem vezetheti-el igazábban mint én, mert hiszen én egy helységben lakom vele.

Annyit bátran mondhatok, hogy ha még az sem gyógyíthatja-meg, nincs Orvos széles e' világon, a' ki rajta segítsen; mert a' milyen csudákat ez teszen, nagy apám sem hallott soha.

MIKLÓS DEÁK, Baboshoz. Hát hazudott az a' Nyikházi asszony? — Rigónéhoz. 'S hol akadhatnánk az Asszonyom' tudós-emberére?

REBÉK ASSZONY. Csak ezen az úton tessék menni a' falu felé, egész a' bacsaházig; ott meglátják Kegyelmetek. Karókat hasít.

BABOS GYURKA. Doktor hasít karókat?

MIKLÓS DEÁK. Ki tudná a' Doktorok' dolgát? Talán osztán orvosságot főz a' fa' kérgéből.

REBÉK ASSZONY. Nem biz az, édes Uram. De az eggy megátalkodott, tökéletlen, ravasz ember. Senki sem nézné-ki a' formájából, mi lakik benne. Úgy tesz, mint-ha ötöt sem tudna számlálni; de bezzeg mikor osztán rá adja magát, 's hozzá fog! Nincs nyavalya a' mit meg ne gyógyítsen, csak akarja.

MIKLÓS DEÁK. Hm, hm! hogy azoknak a' tudós embereknek mindég valamelly bolondság ül az agyokban! Erőnek erejével el akarnák magokat titkolni a' világ előtt.

REBÉK ASSZONY. Illyen átkozott makranczos vén komondort nem is gondolhatnak Kegyelmetek; mert ennél nem használ sem szép szó, sem fenyegetés, ha magát egyszer megbikacsolja. 'S ha Kegyelmetek is rossz órában találják megszóllítani, előre mondom, mind addig nem boldogulnak vele, míg egy doronggal neki nem állanak, 's jól el nem döngetik. Mi úgy bánunk vele, mikor rá-szorúlunk.

BABOS GYURKA. A' Doktorral? Ki bán-taná a' Doktort? Nagy Úr ám a' Doktor.

MIKLÓS DEÁK. De ha való e az, As-szonykám?

REBÉK ASSZONY. Egy szóig úgy van, a' hogy mondom. De ha osztán elnáspárol-ják jó Uraimék, bezzeg tesz csudákat.

MIKLÓS DEÁK. 'S mi a' neve?

REBÉK ASSZONY. Rigó Jonathán, a' Ke-gyelmetek' szolgálatjára. — Rá ismernek ő-rá Kegyelmetek; fekete nadrágot visel, fe-kete lajbit.

BABOS GYURKA. Eb az inge Rigaja, úgy hát Fekete-rigó. — Ha nagy kárt teszen e a' szülő levébe'?

REBÉK ASSZONY. Óh, annak nem nagy ellensége! — Én Kegyelmetektől csak azt

kérem-ki, hogy meg ne mondják, ha majd rá-akadnak, hogy éntőlem hallottak felőle valamit. Szomszédok lévén, nem szeretnék vele ízetlenségbe jutni.

MIKLÓS DEÁK. Ne tartson semmitől, édes Asszonykám; azt mondjuk, hogy az a' Nyik-házi asszony útasíta hozzá, a' minthogy nincs is különben. — De ha igazán olly sokat-tudó ember e az, mint jó Asszonykám mondja?

REBÉK ASSZONY. Sokat-tudó e? Elhinném! — Most fél esztendeje igen nehezen volt itt egygy Űri-asszony. Eggyre hordták hozzá Solymosról, Almásról azt a' sok Doktort, azt a' sok Fercselt; eggyik se' tudta biz az, mit kezdjen vele. Eggyyszer osztán nagy üggyel bajjal elhozták a' mi emberünket. A' Tekintetes Asszony úgy feküdt ott mint egygy halott; már megcsinálták a' koporsóját is; minden azt várta, hogy kimegyen belőle a' lélek; 's a' mi Tudákosunk neki szedi veszi magát, a' szájába tölt két három csepp nem t'dom mit, 's a' Tekintetes Asszonyunk bizony talpra áll, 's úgy megjára a' szobába', az udvaron, mintha kutya baja se' volt volna.

MIKLÓS DEÁK. Lássa az ember!

REBÉK ASSZONY. A' biz' úgy van, a' mint mondám. Alig van hét hete, hogy itt Búzason egy tizenkét esztendő's fiú leesett a' toronyból, 's öszvetörte kezét lábát. Nekiállának bizony Rigó Jonathán Uraunnak, 's üstökénél fogva oda húzták, mert megint megbikacsolta volt magát, hogy segítsen rajta. Elejénte nem akart; de hogy osztán megabrakolák, szépen megkente valamelly kenőccsel a' gyermekeket, 's a' bizony egyszerre felugrott, 's még azon órába' lapátzni ment.

MIKLÓS DEÁK. Ez nagy dolog! E' szerint ide nem jöttünk volna hijába.

BABOS GYURKA. Illyen ember kell nekünk, édes Asszonykám. Menjünk, Miklos Deák, lássunk dolgunkhoz.

MIKLÓS DEÁK. Köszönjük a' Kend' szolgálatját, édes Asszonykám. Bár mi is szolgálhatnánk valamiben.

REBÉK ASSZONY. Tiszta szívből, édes lelkeim. De ne felejtsek Kegyelmetek, mint kell eszére hozni, ha fel találná tenni a' fejét.

BABOS GYURKA. Szánkáztát! az a' mi gondunk. Ha csak verni kell, miénk a' tehén.

Rebék Asszony el.

O T Ö D I K J E L E N É S.

RIGÓ JONATHÁN.

Egy tőkén ül az erdőben, iszik, énekel. Az igaz ember ebből él! ebből él! ebből, ebből, ebből él! 'stbb. — ismét iszik. Igazán mondá Doktor Csengeri-Kis Uram, hogy nincs nagyobb bolond, mint a' ki bánatjába' bolondúl-meg. Ihon ez la derék praeservativum a' hypochondria ellen; elűz minden gondot, bánatot, szomorkodást, keserűséget; az ember' lelkét felvidámítja; a' testnek erőt ad; a' legvalóbb pa-na-cé-a! — Uram Csengeri-Kis Uram a' más világon, Medicinális Excellentziád' úri egészségéért! — iszik.

H A T O D I K J E L E N É S.

MIKLÓS DEÁK és BABOS GYURKA fellépnek.

RIGÓ JONATHÁN.

MIKLÓS DEÁK. Ihol a' mi emberünk! ez ő lesz.

BABOS GYURKA. Szakasztott olyan, a' millyennek az az asszonyka festette. Derékasan rábukkantottunk.

MIKLÓS DEÁK. Szólljunk emberséggel hozzá; meg ne haragítsuk valamivel.

BABOS GYURKA. Gyermekekkel, bolonddal, meg nagy Úrral csínnyán kell bänni.

RIGÓ JONATHÁN, meg nem sejtve őket. Még egy két kortyot a' Csengeri-Kis Doctor Úr' egészségéért. Vir Excellentissime, Experientissime, Eruditissime, — pantomímmal rá köszöni a' butykost. Iszik. — Mikor osztán elbiggyesztette a' száját, azzal a' szép péntekszínű ábrázattal, 's azzal a' Vicze-Ispáni-ugorka nagyságú orral, már akkor ugyan-csak csinála ám figurát. — Jo-na-thán! Jo-na-thán! a' Doctor' rezgő hangjával. — Meglátja a' két Idegent, 's megszeppen. Ezek, a' mint látom, én felém tartanak. Vallyon mit keresnek itt? Elrejti butykosát.

MIKLÓS DEÁK. Édes Úr, nem Kegyelmedet hívják Rigó Jonathán Uramnak?

RIGÓ JONATHÁN, még jobban megháborodva. No's, mi jóért?

MIKLÓS DEÁK. Azt akarnánk tudni, ha nem Nagy Jó Uramat hívják e Rigó Jonathán Uramnak?

RIGÓ JONATHÁN. Igen is, nem is; a' mint Kegyelmetek kívánják.

MIKLÓS DEÁK. Mi tiszteletére kívánnánk lenni az Úrnak.

RIGÓ JONATHÁN. Tiszteljenek hát; én az vagyok.

MIKLÓS DEÁK. Édes Úr, örvendünk szívesen, hogy szerencsénk van az Úrnak úri személyét tisztelhetni. Az Úrnak híre neve messze földre elhatott, hogy ne hatott volna el tehát a' szomszédba is, Berzenczére? 's mi is az Úr' jóvoltához kívántunk folyamodni.

RIGÓ JONATHÁN. Tiszta szívemből szolgállok, édes Uraim, valami csekély személyemtől kitelhetik; parancsoljanak az Uraim.

MIKLÓS DEÁK. Uram Rigó Jonathán Uram, mi az Úrnak ezt a' kész jó indulatját előre háláadó szívvel vesszük. De tegye-fel süvegét, Uram Rigó Jonathán Uram! Mi érdemetlenek vagyunk arra, hogy süvegessen.

BABOS GYURKA. Tegye-fel, édes Úr! tegye-fel! Mi szegény emberek vagyunk.

RIGÓ JONATHÁN. Hát tegyük-fel mindnyájan. — magában. Ezek gavalléros emberek.

MIKLÓS DEÁK. Uram Rigó Jonathán Uram, hallván az Úr' hírét nevét, mi is az Úr' szolgálatjával kívánnánk élni; kérjük kötelesen, édes Úr, ne tagadja-meg tőlünk jóvoltát.

RIGÓ JONATHÁN. Tisztesség, becsület, édes Uraim; azt tulajdon dicséretemre kény-

telen is vágyok kimondani, nam propria laus sordet, hogy karócsinálásba, dongahasításba, ebnek hág elébe az egész tájon csak egyetlen egy is. Engemet ugyan valami jobbra teremtet az ég. Nos quoque florui-mus, sed flos fuit ille caducus!

MIKLÓS DEÁK, kedvetlenséggel. Éj, édes Úr —

RIGÓ JONATHÁN. Nálam a' becsület az első, ha szegény-legény Nemes-ember vagyok is; 's nem akarnám hogy valaki jó lélekkel azt mondhasa felőlem, hogy megcsaltam. Nem nézem én, nehéz e a' munka, 's mindég ép fából dolgozom. Mások jobbadán dőlt fából dolgoznak, mert könnyebben jutnak hozzá. Non ex quolibet ligno fit Mercurius.

MIKLÓS DEÁK. Hagyja-el az Úr, kérjük alázatosan; mi nem abbeli járatosok vagyunk.

RIGÓ JONATHÁN. Ellenben meg is veszem a' munkám' árát. Ezre nálam tizenöt forint. De ugyan karó is ám! — papiros-pénzben nem sok.

MIKLÓS DEÁK, áttalálással. Beszéljünk más-ként, édes Úr!

RIGÓ JONATHÁN. Uraim, veszik nem veszik az Urak, én alább egy fillérrel sem adom.

MIKLÓS DEÁK. Uram Rigó Jonathán Uram, kérjük kötelesen. — — Tudjuk mi, mibe' van a' dolog.

RIGÓ JONATHÁN. Ha tudják, azt is tudhatják, hogy én nem drágáskodom.

MIKLÓS DEÁK. Az Úr kötődik.

RIGÓ JONATHÁN. Kötődik? Én kötődöm? Én nem kötődöm. Az annak folyó ára.

MIKLÓS DEÁK. Szólljunk másként, édes Rigó Jonathán Uram!

RIGÓ JONATHÁN. Nem mondom hogy másnál valamivel jutalmasabban nem vehetik az Urak. De karó meg karó közt különbség van. Distant aera lupinis. Én a' magaméért felelek.

MIKLÓS DEÁK. Édes Úr, már elúntam; hagynánk abba!

RIGÓ JONATHÁN. Felette fognám sajnálni, ha az alku köztünk meg nem készülhetne. De én arról nem tehetek. Portékácskáimat nem tartom feljebb mint a' hogy kelni szoktak.

BABOS GYURKA. De ne izéljen hát, édes Rigó Jonathán Uram!

RIGÓ JONATHÁN. Uraim, a' vásár kettőn áll. Az Uraknak szabad venni is, nem is.

MIKLÓS DEÁK, nehezteléssel. De illik e az,

Uram Rigó Jonathán Uram, hogy az Úr ennyi tudománnyal, ennyi bölcsességgel, illy alacsony ember' módjára szól? hogy eggy illy nagy hírű, nagy nevű Orvos, a' kit csaknem hihetetlen kúrájiról az egész világ ismer, illy semmi színek alatt akarja magát a' szegény ügyefogyottaktól elvonni?

RIGÓ JONATHÁN csudálkozva néz sokáig majd a' Miklós Deák' majd a' Babos Gyurka' szemébe. — Magában. Elment az esze!

MIKLÓS DEÁK. Kérjük az Urat, ne tagadja meg magát tőlünk!

RIGÓ JONATHÁN, hosszas hallgatás után. De mi kell hát?

MIKLÓS DEÁK. Uram Rigó Jonathán Uram! az Úr meg nem bánja, ha velünk úgy szól, a' hogy illik.

BABOS GYURKA. Én kimondom magyaron, világosan, édes Rigó Jonathán Uram! Ha akarja az Úr, jó; ha nem akarja, tudjuk mi, mit kell csinálnunk.

RIGÓ JONATHÁN, a' legszertelenebb álmélkodással. De mi lelte az Urakat? Minek néznek engem az Urak?

MIKLÓS DEÁK. Minek nézzük? A' minek illik. Eggy igen nagy-tudományú Doktornak.

RIGÓ JONATHÁN. Doktor Kend maga, ha

nekem mondja; úgy! Én nem vagyok Doktor, 's nem is voltam soha, 's nem is leszek, ha csak újra nem szül az anyám, a' mihez felette nagyon kevés reménységem van.

MIKLÓS DEÁK, *magában.* Megbikacsolta magát. — *Rigóhoz.* Uram Doktor Uram, Rigó Jonathán Uram! kérjük kötelesen az Urat, ne tagadja-meg tőlünk magát. Sajnálánk, ha kedvetlenségekre kellene fakadnunk.

RIGÓ JONATHÁN. Minémű kedvetlenségekre, édes Uraim? Én Kenteket nem értem.

MIKLÓS DEÁK. Tudunk mi mindent. Ne kényszerítsen rá, édes Uram Rigó Jonathán Uram!

RIGÓ JONATHÁN. Átkoztam a' dolga! hiszen én nem vagyok Doktor. Ki a' manó szedte rá Kenteket? Kívánják tőlem a' mit akarnak, csak a' Doktorságnak hagyjanak békét; én nem vagyok Doktor.

MIKLÓS DEÁK *Babos Gyurkához.* Elláttam, itt botra szorúlunk. — *Rigóhoz.* Imhol még egyszer kérjük az Urat, minthogy kifakaszt, ne tagadja-meg magát tőlünk.

BABOS GYURKA. Édes Uram Doktor Úr, Rigó Jonathán Úr, az Úr nekünk kezünkbe van. Mi ketten vagyunk, az Úr maga van.

Jobb megvallani, szépen, istenesen: Igen, Doktor vagyok!

RIGÓ JONATHÁN. Mi a' guta lelte Kenteket?

MIKLÓS DEÁK. De mire való tagadni, mikor látja, hogy meglesz, ha meg kell neki lenni?

BABOS GYURKA. Minek keríti magát szántszándékkal bajba? Mert mi kerekdeden kimondjuk, hogy mi ugyan nem tágítunk, akármit csinál. Nekünk Doktorra van szükségünk; úgy!

RIGÓ JONATHÁN. Uraim! eggy szó mint száz: Én nem vagyok Doktor.

MIKLÓS DEÁK, nagy haraggal. Az Úr nem Doktor?

RIGÓ JONATHÁN. Nem vagyok.

BABOS GYURKA. 'S nem Doktor az Úr?

RIGÓ JONATHÁN. Mondom, hogy nem.

MIKLÓS DEÁK. Ha hát úgy akarja, lássa mit nyer. Bothoz nyúlnak 's elverik Rigót.

RIGÓ JONATHÁN. Jaj, jaj, jaj! — Uraim, minden vagyok a' minek akartok, csak hagyjatok békét.

MIKLÓS DEÁK, átalva. Uram Doktor Úr, mire való volt ez, mikor tudta az Úr, hogy kénytelenek leszünk?

BABOS GYURKA, *engesztelőleg.* Nem örömetst tettük, édes Doktor Úr; az Úr kényszeríte rá.

RIGÓ JONATHÁN. Mi egek' csudája ez? Tréfa e, vagy gombát ettek Kentek, hogy belőlem erőnek erejével Doktort akarnak csinálni.

MIKLÓS DEÁK. 'S még is fejeskedik az Úr? még sem adja-meg magát?

RIGÓ JONATHÁN. Szaggassanak-el a' mil-lingós ördögök, ha Doktor vagyok.

BABOS GYURKA. Hohó, Uram, készen vagyunk mi. Meglátjuk mellyikünk únja-el elébb, az Úr' háta e, vagy a' mi karunk. — 'S nem Doktor az Úr?

RIGÓ JONATHÁN. Dermedjek-meg, ha az vagyok!

MIKLÓS DEÁK és BABOS GYURKA *ismét bolhoz nyúlnak, és elverik.*

RIGÓ JONATHÁN. Jaj, jaj, jaj! — De legyen eszetek hát! No jó, Doktor vagyok, ha úgy akarja Kentek. Patikárius is vagyok, ha azt is akarják. Készebb vagyok akarmi-nek vallani magamat, minthogy így bánjanak velem.

MIKLÓS DEÁK. Így, Uram Doktor Úr, így! — Uram Doktor Úr, kimondhatatlan

a' mi szívünk' öröme, hogy az Urat a' maga valóságos színében tisztelhetjük.

BABOS GYURKA. A' szívem is repes örömében, hogy valaha úgy szóll az Úr Doktor Uram, a' hogy illik.

MIKLÓS DEÁK. 'S követjük érte az Urat Doktor Urat, hogy ennyire-fakadtunk; de kénytelenek valánk vele.

BABOS GYURKA. Nem esett rossz végből, édes Doktor Úr.

RIGÓ JONATHÁN, *magában.* Ha ezeknek bomlott e meg az esze, vagy nekem? — Hátha hírem nélkül lettem valahogy Doktorrá?

MIKLÓS DEÁK. Uram Doktor Úr, az Úr meg nem bánja, hogy magát végre annak adja-ki, a' minek illik.

RIGÓ JONATHÁN. De Uraim, szóljatok egyenesen. — Doktor vagyok e igazán?

BABOS GYURKA. De Doktor ám!

RIGÓ JONATHÁN. De igazán? igazán?

MIKLÓS DEÁK. És millyen Doktor!

RIGÓ JONATHÁN. Pukkanjak-meg, ha tudtam.

MIKLÓS DEÁK. Hogy a' gutába! Hiszen az Úrnál a' föld' hátán sincs külömb Doktor.

RIGÓ JONATHÁN. Dehogy?

BABOS GYURKA. Ollyan Doktor a' talpán, hogy a' sírból is ki tudja hozni a' beteget, csak akarja,

RIGÓ JONATHÁN. Láss a' keresztyén ember!

MIKLÓS DEÁK. Hallottuk mi, milyen csudákat teszen az Úr, mikor kénytelen vele. Eggy Uri-asszony rosszúl volt, hogy már holtnak tartotta az egész világ, 's az Úr neki állott, a' szájába töltött nem tudom mi cseppet, 's a' beteg tüstént felugrott az ágyából, 's úgy megjára mint annak a' rendi.

RIGÓ JONATHÁN. Doktoroknak Doktorai!

BABOS GYURKA. Eggy tizenkét esztendő's fattyú lehengeredett a' toronyból, öszvetörte kezét lábát, 's az Urat előrángatják; megkente a' fiút valamivel, 's az megrázta magát, 's egyszerre laptázni ment.

RIGÓ JONATHÁN. 'S ejnye, eb a' gubám!

MIKLÓS DEÁK. Mi, Uram, megmutatjuk, hogy az Úr nem bánja-meg, hogy felteve velünk. Sok jó pénzt kaparhat-fel.

RIGÓ JONATHÁN. Sok jó pénzt kaparhatok-fel?

MIKLÓS DEÁK. A' mennyit maga fog kívánni.

RIGÓ JONATHÁN. De úgy Doktor vagyok ;
el találtam felejteti , de már jut eszembe.
'S mi baj ? hova visznek Ketek ?

MIKLÓS DEÁK. Csak jöjjön az Úr ! Eggy
szegény lyány elvesztette a' szavát , ahhoz
visszük.

RIGÓ JONATHÁN. Lelkemre mondom , én
meg nem találtam.

MIKLÓS DEÁK, Babos Gyurkához. Szeret ne-
vetközni. — Rigóhoz. Menjünk hát , édes Úr.

RIGÓ JONATHÁN , kevély hágdosással. Babos Gyurká-
hoz. Hallod e te ? Fogd ezt , 's menj mindég
előttem. Benne a' Spiritus Vitae.

BABOS GYURKA Miklós Deákhöz. Meglássa
Kend , ez szerencsés lesz ; mert nincs esze.

MÁSODIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENÉS.

Berzenczén.

KUTYESICS. MIKLÓS DEÁK. BABOS GYURKA
és FELESÉGE.

MIKLÓS DEÁK. Már ez kitesz magáért; ebben örömet érünk. Bízvást bejárhattuk volna az egész világot, még se' találtunk volna tanultabbat.

BABOS GYURKA. Már ez bezzeg ember a' talpán. Azok a' czifra Doktorok mind elbúhatnak előtte.

MIKLÓS DEÁK. Irtóztató derék ember! Hihetetlen dolgokat követ-el, ha hozzá fog.

BABOS GYURKA. A' halál' torkából is kihozza a' beteget.

MIKLÓS DEÁK. Eggy kis tökéletlenség ugyan van benne; de arról könnyű tenni. 'S néha úgy elbandzsalodik, hogy soha se' mondaná az ember, mi lakik benne.

BABOS GYURKA. Szeret bohókáskodni; 's ollykor ollykor azt mondaná az ember, követem igen szépen, hogy elment az esze. De az nem tart sokáig.

MIKLÓS DEÁK. De igazában, merő tudomány! merő bölcsesség! 's ha elkezd beszélni, alig érti az ember.

BABOS GYURKA. Ha felteszi a' sinkóját, úgy pereg a' nyelve, mintha könyvből olvasná.

MIKLÓS DEÁK. Már híre futamodott a' városba', hogy itt van, 's a' nép csoportosan toldúl hozzá; minden vele akarja magát gyógyíttatni.

KUTYESICS. Alig várom hogy láthassam. Csak soká ne tartóztatnák.

MIKLÓS DEÁK. Ő el nem marad, mert megígértem neki, hogy az Úr nem hagyja ingyen szolgálatját, 's nagyon megörült az ígéretnek. Nekünk több jusunk van hozzá.

SÁRA ASSZONY. Eredjenek Kentek vele! nekem ugyan egy se' kell többé. Ez is csak annyit fog érni mint az a' sok hóhér, a' ki a' szegény Katiczát úgy elkínzotta. 'S én a' mondo volnék, hogy legjobb, adja az Úr valamelly szép fiatal-emberhez, a' kit maga,

szeret magának; meggyógyítja az őtet, ne féljen az Úr.

BABOS GYURKA. Üssd egyébbe az orrodát; azt nem a' te eszedre bízták. Beteg lyánynak is való férjhez menni.

SÁRA ASSZONY. Jól van, jól; meglássa Kentek, hogy ez is csak annyit teszen neki, mint az a' sok többi. De bizony jobb orvosság a' beteg lyánynak a' takarékos ifjú-legény, mint az a' patikai bűdös szer, a' mit bele töltet az a' sok Német. Adta volna csak Haricshoz az Úr, eddig semmi baja nem volna.

KUTYESICS. Az én lyányom másféle embert érdemel, nem olyan ágról-szakadtat, mint az a' Kend Haricsa. Kicsoda ő, 's mije van neki, hogy ilyen gazdag lányra vágy?

SÁRA ASSZONY. Harics nem lesz mindég szegény. Haljon-meg csak az a' magtalan bátyja, még örülni fog az Úr, hogy hozzá adta a' leányát.

KUTYESICS. Annak örüljön az ember, a' mit már tollaszthat. Hát ha az az öreg-ember bátyja neki-fogja magát, 's azért hogy elugrotta a' hatvan esztendő, elvesz valami tizenhat esztendő virgoncz de szegény le-

ányt? Mit tennénk osztán akkor? Akkor, úgy e, felkoppanna az állunk?

SÁRA ASSZONY. De bizony jól mondják azt, hogy a' házasságban is többet ér az öröm mint a' pénz, mint mindenbe' a' világon. Az öreg-embereknek az a' csúnya szokások van, hogy mindég csak azt kérdik: Mije van a' legénynek? Mije van a' lyálynak? Imhol a' Komám Dongó Pál is így adá a' maga gyermekét Penye Péterhez, azért, hogy neki egy szép darab szőleje van a' Messzelátón, a' másik a' Berekenyésen, a' harmadik a' Kucsárdon, a' negyedik a' Veres-oldalon; 's mi leve a' haszna? Az, hogy a' szegény menyecske úgy elfogyott, hogy csak a' csontja, csak a' bőre. Erről példát vehetne az Úr. Adja Katiczát ahhoz a' kihez menni akar. Adott neki az Isten annyit, hogy, ha szegényhez menne is, szépen élélhetnének. Az a' Harics áldott-lelkű fiatal-ember, meg fogja becsülni Katiczát, 's szerencsések lesznek mind ketten.

M Á S O D I K J E L E N É S.

MIKLÓS DEÁK. RIGÓ JONATHÁN. AZ ELŐBBIEK.

MIKLÓS DEÁK. Imhol hozom az Úrnak a' mi vendégünket.

KUTYESICS. Uram Doktor Úr, én igen nagy áldásnak tartom, hogy az Úr Doktor Uram szegény pusztás házamhoz magát meghaláztatni méltóztatott.

RIGÓ JONATHÁN kölesön-szedett ruházatban, nagy karimájú felkötött kalappal, nád-pálczával. Cicero mondja; Cicero parancsolja, tegyük-fel a' süveget.

KUTYESICS körültekint, 's szemeivel keresi Cicerót, 's nem leli. Ki mondja? ki parancsolja?

RIGÓ JONATHÁN. Marcus Tullius Cicero Árpínás.

KUTYESICS. Árpás? Hol van? Én nem látom.

RIGÓ JONATHÁN. Augustus Római Császár Ő Felségének Udvari Medicusa. Ő kívánja úgy in Tractatu de Catilinae Conjuratone, hogy káputjainkat fedezzük-be.

KUTYESICS megtérvén zavarodásából. De ha ő kívánja úgy, fel kell tennünk.

RIGÓ JONATHÁN, Kutyesicshez. Uram Uram Doktor Uram, Kutyesics Demeter Uram, megértvén azon dicső kúrák' hírét —

KUTYESICS, álmélkodva. Kivel szól az Úr Doktor Úr?

RIGÓ JONATHÁN. Az Úrral Doktor Urammal.

KUTYESICS. Hiszen én nem vagyok Doktor.

RIGÓ JONATHÁN. Lehetetlen! 'S az Úr nem Doktor?

KUTYESICS. Hogy volnék?

RIGÓ JONATHÁN. Nem Doktor az Úr?

KUTYESICS. Nem én.

RIGÓ JONATHÁN. Utolszor kérdem: Nem Doktor az Úr?

KUTYESICS. Kérem az Urat. Én egy szegény, igyekező, szorgalmatos, jólelkű Kereskedő vagyok. Hogy volnék én Doktor?

RIGÓ JONATHÁN. Igen jó. — Elveri Kutyesicset. Inhol az Úr is az. Én úgy adom a' Doktor Grádust, a' mint vettem.

KUTYESICS, kisiszegvén magát; az embereihez. Mi a' guta embert hoztatok itt az én nyakamra?

MIKLÓS DEÁK. Mondom az Úrnak, hogy bohókás. Tűrje-el a' hasznáért.

KUTYESICS. Vesszen-el a' bohósságával! én az ilyen bohókásságot nem igen szeretem.

BABOS GYURKA. Csendesen, édes Kutyesics Uram; meg talál haragudni, 's itt hagy bennünket.

RIGÓ JONATHÁN. Uram Doktor Kutyesics Uram, nekem érdemes Collegám Galénusban! véghetetlenül sajnálanám, ha valami ollyast esett volna követnem az Úrnak Úri házánál, a' mi kedves Collega Uramnak kedve ellen volna. A' szándék igen jó volt; 's azon lévén, hogy teljes tehetségem szerint lehessek szolgálatjára —

KUTYESICS. Parancsoljon viszont az Úr is velem, szegény szolgájával.

RIGÓ JONATHÁN. Valóban igen sajnálom.

KUTYESICS. Semmi, édes Úr, semmi.

RIGÓ JONATHÁN. Nekem gyermekségem olta ellent-állhatatlan, meggyőzhetetlen vágyódásom volt, a' magam tudományaimat mindennel közleni. 'S megértvén, hogy az Úrnak kedves eggyetlen gyermeke —

KUTYESICS. Úgy van, édes Doktor Uram, az én szegény kedves gyermekem, nekem kibeszélhetetlen szomorúságomra —

RIGÓ JONATHÁN. Hogy az Úr' szegény kedves gyermekének az én segítségemre szüksége vagyon, azon én kimondhatatlanul örvendek; és hogy megbizonyíthassam az Úr' egész háza eránt vonszó szíves jó indulatomat, óhajtom, hogy az Úrnak magának is baja legyen, 's minél nagyobb, minél

több, mert úgy annál több szívességet fog-
nék bizonyíthatni.

KUTYESICS szemeket mereszt, csóválja fejét, de retteg
ellene szólni. Köszönöm Doktori grátziáját.
Mindnyájan lekötelezett szolgálji vagyunk
az Úrnak.

RIGÓ JONATHÁN. 'S hol a' beteg? Mi a'
neve a' betegnek? — mert az a' kúrára tar-
tozik.

KUTYESICS. Katicza, édes Uram Doktor
Úr.

RIGÓ JONATHÁN. Mondom. Ez jó név,
igen jó név! Katicza, Catharina. Catharina
Medicis, az az: doktorozni való Ka-
talin. Jó successussal bíztat a' neve is.

KUTYESICS az embereihez. Nem állhatom to-
vább. Vagy igen bolond, vagy igen okos.
— Rigóhoz. Megyek, Uram Doktor Uram; meg-
tekintem a' lyányomat, 's tüstént szolgálat-
jára leszünk az Úrnak. Ti itt mulassátok
az alatt Doktor Uramat. — el.

RIGÓ JONATHÁN, megpillantván Sára Asszonyt; magá-
ban. Piros pozsgás menyecske! ez többet ér
mint az én elfonnyadtam! — Sárahoz. Kicsoda
Kend, szép menyecske?

SÁRA ASSZONY. Én gazdasszony vagyok
itt a' Kutyesics Uram' házánál.

RIGÓ JONATHÁN. 'S ollykor ollykor nem érez valami gyenge változást, valami alkalmatlan neki-hevülést, forróságot, szívdobogást, édes szép Gazdasszony? Ez a' piros igen egészséges szín azt gyanítatja velem. A' nagy egészség ollykor rosszabb a' kis betegségénél. Hadd tapogatom-meg a' pulsusát. Holmi szabadságokat veszen-ki magának, mellyeket Sára asszonynak férje, Babos Gyurka, nem jó szemmel néz.

BABOS GYURKA. Doktor Uram, az én feleségemnek semmi baja; annak, kérem, hagynánk békét.

RIGÓ JONATHÁN. Feleségének? 's Sára Asszony felesége Kendnek? Azt én nem tudtam. Azonban a' Doktornak minden szabad. Ismét hozzá akar nyúlni, de Babos útját állja.

SÁRA ASSZONY a' férjéhez. De mit féltesz te engem? Eredj dolgozdra. Talán nem vagyok én elég nagy, hogy ne hagyjam magam', ha ollyat akarna kezdeni a' mi nem illik.

BABOS GYURKA. No's, én nem akarom, hogy téged tapogasson eb a' málya bűdös Doktora.

RIGÓ JONATHÁN. Csunya ember, nem szégyelli kimutatni, hogy félti a' feleségét.

HARMADIK JELENÉS.

KATICZA. KUTYESICS. MIKLÓS DEÁK. BABOS
GYURKA. SÁRA ASSZONY. RIGÓ JONATHÁN.

RIGÓ JONATHÁN. Ez az Úr' betege, Uram
Kutyесics Uram?

KUTYESICS. Ez, édes Doktor Uram. Nincs
több ennél az eggynél, 's nem is volt; 's ha
el találnám veszteni, megölné a' bánat mi-
atta.

RIGÓ JONATHÁN. El találná veszteni?
Hogy vesztené? A' szófogadó beteg csak ak-
kor hal-meg, mikor Orvosa parancsolja.

KUTYESICS. Kérem az Urat Doktor U-
rat, lásson hozzá. Ínt embereinek, 's azok széket raknak.

RIGÓ JONATHÁN, félig érthetőleg. Az illy szép
beteg körül éppen nem volna kedvetlen dok-
toroskodni valami takarékos fiatal-embernek.

KUTYESICS. Doktor Uram megmosolyog-
tatja szegénykét.

RIGÓ JONATHÁN. Az jó jel! annak a'
jele, hogy a' beteg bizodalommal van Or-
vosa eránt. Pedig, higgyen nekem az Úr,
minden attól függ. — Katiczához. Hát édes Kis-
asszonykám, hol a' baj? mijét fájtatja?
Szólljon tartalék nélkül. Ne féljen tőlem;
én nem kínzom-el sok orvossággal.

KATICZA némán felel a' kérdésre, 's kezét majd szájához, majd fejéhez, majd melyéhez viszi. Hán, hi, hon, hán.

RIGÓ JONATHÁN. Nem értem; tessék még egyszer.

KATICZA néma jelekkel. Hán, hi, hon, hán, hán, hi, hon.

RIGÓ JONATHÁN. Hogy van?

KATICZA. Hán, hi, hon.

RIGÓ JONATHÁN. Hán, hi, hon, hán, hi, hon! Mi a' guta nyelv ez! én ezt a' nyelvet nem értem!

KÚTYESICS. Hisz éppen ez a' baja a' szegény gyermeknek. Egyszerre állott-el a' szava, 's senki nem foghatja-meg, mi érhetette, hogy elnémult. 'S a' dolog nekem annál sajnósabb, hogy éppen férjhez akarám adni, 's imhol vége mindennek.

RIGÓ JONATHÁN. Vége? miért volna vége?

KÚTYESICS. Kérője el nem veszi, ha a' szava meg nem jó.

RIGÓ JONATHÁN. 'S van e bolondabb ember a' föld' hátán, mint ez az ő kérője! El nem veszi, míg a' szava meg nem jó? Némulna-meg csak az én feleségem, én bezzeg nem mesterkednék rajta, hogy ismét megszólamlják.

KUTYESICS, magában. Ez megfoghatatlan ember! — RIGÓHOZ. Kérem, édes Doktor Uram, tegye-meg körül a' mit tehet.

RIGÓ JONATHÁN. Bízza reám magát Nagy Jó Uram. — KATICZÁHOZ. Érez e szorúlást melyében?

KUTYESICS. Mindenét fájlalja, édes Doktor Uram, 's még melyét is; 's gyakorta olly szorúlást, hogy benne majd megfúl.

RIGÓ JONATHÁN. Jó! derék! — Hasítja e gégejét, mikor szóllani erőlködik?

KUTYESICS. Irtóztató módon.

RIGÓ JONATHÁN. O az igen hasznos. — Fáj e háta'-gerincze?

KUTYESICS. Sokszor igen nagyon; 's kénytelen magát Sára asszonnyal dörgöltetni.

RIGÓ JONATHÁN. Az is igen örvendetes dolog; örülök neki! — Talpa viszket e estvénként?

KUTYESICS. Viszket.

RIGÓ JONATHÁN. Szakasztott úgy, a' hogy magam óhajtom. — Megyen e a' hol kell?

KUTYESICS. Megyen.

RIGÓ JONATHÁN. Bőven megyen e?

KUTYESICS. Oh annak nincs semmi szűkiben.

RIGÓ JONATHÁN. Azt szeretem én. — A' szelek szabadúlnak e?

KUTYESICS. Igen. — magában. Melly ostoba, illetlen tudakozódások!

RIGÓ JONATHÁN. Az jó nekem. — Katiczához. Kérem nyújtsa-ki a' kezét. — Ereit tapintja-meg. A' pulsus azt mutatja, hogy a' Kiasszony megnémült.

KUTYESICS. Vaj igen, édes Doktor Úr, az a' baja szegénynek! Az Úr mingyárt kitalálá, pedig alig ért az eréhez.

RIGÓ JONATHÁN, számlálván az ér' ütéseit. Ah, ah! ez itt felette nem jól van.

SÁRA ASSZONY. Be nagy Tudós! mint kitalálá egyszerre!

RIGÓ JONATHÁN. Mi tanult Medicusok egyszerre kitaláljuk, hogy 's mi. Azok az Empiricusok, kiknek semmi theoriájok nincs, itt is ott is felkapnak valamit, nagy teketoriával elperorálnak róla, 's utoljára is semmi se súl-ki a' nagy teketoriából. Én csak megbiggyentem a' kacsóját, 's egyszerre kitalálom, hogy az a' baja, hogy nem szólhat.

SÁRA ASSZONY. Jókor, mikor mindentől hallottuk.

KUTYESICS. Igen, de nem lehetne tudnom, miért nem szólhat?

RIGÓ JONATHÁN. Azt igen könnyű tudni. Az onnan jó, mert elállott a' szava.

KUTYESICS. Úgy! úgy! De miért állott-el a' szava?

RIGÓ JONATHÁN. A' Medicinai Kar' első rendű Lúmenjei egygy szájjal lélekkel úgy mondják, hogy az onnan ered, mivel a' vér a' maga circulációjában elakadott.

KUTYESICS. De miért akadt-el? Mi cselekszi hogy elakadott? Az Úr' Collegáji, a' kiket eddig hordattam a' szegény lyányom' gyógyítására, sokféle okait adták ennek az elakadásnak. Szeretném az Úr' ítéletét is érteni.

RIGÓ JONATHÁN. Plátó erről azt mondja — oh Uram Kutyesics Uram, Plátó erről igen szép dolgokat mond.

KUTYESICS. Azt elhiszem.

RIGÓ JONATHÁN. Az igen nagy ember! igen igen nagy ember!

KUTYESICS. Nincs szerencsém ismerni.

RIGÓ JONATHÁN. Hogy volna? hiszen több két három száz esztendejénél, hogy az örök-kevalóságra általment. De térjünk a' dologhoz — értem a' Kisasszonyka' állapotját. Az én eggyűgyű's alázatos vélekedésem abban határozódik, hogy ez a' vér' csendes

folyamatjának elakadása, megrekkenése, azon nedvességek által okoztatott, mellyeket mi Tudósok a' mi nyelvünkben így nevezünk: hu-mo-res pec-can-tes — nem bű-nös vagy vét-ke-ző nedvességek; ugyan-is a' nedvesség maga, a' léleknek czimborasága nélkül, nem lehet bűnös vagy vétkező; hanem ártalmas, megromlott nedvesség. Humores peccantes. — 'S mivelhogy az influentiáknak exhalatioji által formáltatott váporkok, mellyek az aegrotantiák' regiojában elterjedni szoktanak — Reménylem, az Úr mind érti a' miket mondok?

KUTYESICS. Ah nem értem, édes Doktor Úr! Mikor én deák iskolába járhattam volna, még Macedoniába' voltam, 's ide kerül-vén, egyéb gondom volt, nem a' deák nyelv, 's így osztán a' nélkül maradtam örökről örökre.

RIGÓ JONATHÁN. Az Úr igazán semmit nem ért deákul?

KUTYESICS. Eggy kukkot sem, édes Doktor Uram. — magában. Megjárom, ha a' deák nyelvet is bottal önti belém!

RIGÓ JONATHÁN. Quod felix, faustum, fortunatumque sit, Quirites! — Hát görögül ért e?

KUTYESICS. Jobban mint magyarul! hogy ne értenék én görögül? hiszen az nekem anyai nyelvem. — De én nem értem azt az Urak' Hellenikájokat?

RIGÓ JONATHÁN. 'S a' Hellenikát sem érti? Dehogya?

KUTYESICS. Nem én.

RIGÓ JONATHÁN. Az nagy kár, igen nagy kár; úgy azon fogtam volna megmagyarázhatni a' dolgot, mert én azt úgy tudom mint a' deákot. Tehát, a' mint mondom, a' nagy Plátó, a' kit mi Tudósok isteni nek nevezünk, *divus Plato*, ez az isteni férfit tehát a' jelenvaló szomorú esetre ím ezt mondja: „*Si Dii habitum corporis tui animi magnitudini parem esse voluissent, orbis te non caperet: altera manu orientem, altera occidentem contineres; et hoc adsecutus, scire velles, ubi tanti numinis fulgor conderetur.*“

KUTYESICS. Ah, hogy nem érthetem!

BABOS GYURKA. Eb a' málya rigója, bizony jól felvágták a' nyelvét!

RIGÓ JONATHÁN. Azon váporok tehát, melyekről már feljebb szóllék, majd a' jobb oldalról szívárogván felfelé, a' hol a' szív resideál, majd a' bal oldalról, a' hol a' vese van; innen az következik, hogy a' tüdő,

mellyet mi deák nyelvünkön e' szóval tesszünk ki: ven-ter, nexusba lévén az agyvelővel, mellyet mi a' mi görög nyelvünkön így nevezünk: pi-tu-i-ta, minthogy a' vér azon gömbölyeg-alkotású, belől üres csatornán megyen végig, mellyet mi a' mi zsidó nyelvünkön így mondunk: be-re-sith, 's a' maga útjában azon váporkkal ütődik-össze, mellyeket a' szív és a' vese magokból felgőzölögtetnek, felszívárogtatnak — — Jól megértse az Úr a' mit mondok, jól figyelmezzon —

KUTYESICS. Izzadok belé, édes Úr; tessék folytatni.

RIGÓ JONATHÁN. Az említett szív és vese által kigőzölögtetett váporknak vagyon bizonyos genyecséget-szülő malignitások, melyek a' nyelv' gyökerét elűlik, hogy az sem úgy nem foroghat a' mint kellene, sem azon articulátus hangoknak előadásokra, kiejtésekre, 's a' mint mi Tudósok nevezni szoktuk, pronounciatiójokra, mellyekből ez a' mi kedves magyar nyelvünk áll, elegendő erejek nincs. Quod erat demonstrandum.

BABOS GYURKA. Hát tudott e akármel-lyik ennyit mint ihol ez tud, la?

SÁRA ASSZONY. Már azt neki meg kell adni, hogy a' nyelve derekasan pereg.

KUTYESICS. Tisztelem az Úrnak Doktor Úrnak tudományát, bölesességét; de eggy dolog még is nem fér a' fejembe. Doktor Uram azt mondá, hogy a' vese a' bal oldalon van, a' szív pedig a' jobbon. Pedig ihol az enyém a' balon ver.

RIGÓ JONATHÁN. In dextra parte mamillae nil salit arcadico juveni! — Igen, igen, az valaha úgy volt a' régiebb Doktoroknál. De mi újak más Systemát csináltunk, 's a' szívet átalhoztuk a' jobb oldalra,

KUTYESICS. Hanemha; azt én nem tudtam. Engedelmet kérek.

RIGÓ JONATHÁN. Ki is kívánná, hogy az Úrnak, a' ki a' réfet forgatta, annyi esze legyen, mint a' mi egyikünknek? Non omnia possumus omnes. Nihil est ab omni parte beatum. Minden ember nem lehet tudós ember, tanult ember, mint én vagyok.

KUTYESICS. De mit mond hát Doktor Úr a' lyányom' állapotjára?

RIGÓ JONATHÁN. Mit mondok?

KUTYESICS. Igen is; mit fog eránta rendelni?

RIGÓ JONATHÁN. Aztrendelem, hogy fekégyék ágyba, tartsa melegben magát míg magának tetszeni fog; minden reggel már-

tson p̄istókácskát rozsólisba, Tokajiba, a' meddig és a' mennyit magának tetszeni fog; ha sokat tetszik, sokat: ha keveset tetszik, keveset; mindent a' hogy magának tetszeni fog. Ebéd után 's vacsora után ugyan-azt teheti, 's ha dél után meglepi az álom, alugyék egyet; mindent a' hogy magának tetszeni fog.

KUTYESICS. Mindent a' hogy magának tetszeni fog! Úgy semmi szükség Orvosra.

RIGÓ JONATHÁN. A' természet maga mutatja mit kíván, és mi hasznos. Az eszes Orvos nem ellenkezik a' természettel, hanem azt csak elősegéli.

KUTYESICS. 'S a' rozsólis, a' Tokaji — hiszen az nem orvosság.

RIGÓ JONATHÁN. Így ítélt a' tudatlan ember. Hát azt akarja az Úr, hogy én a' Patikáriust gazdagítsam, mint a' kik az Úr' erszényét eddig csapolgatták? — Doktor Szathmári Paksi Pál Úr a' maga Dissertatiojában, quam pro consequendo gradu, supremisque in Medicina honoribus, publici juris faciált, sub titulo: Simplicium remediorum prae operose confectis praestantia, megmutatta nyilván és világosan, apodictice, hogy a' mit az ember nem is néz orvosságnak, temérdek esetekben többet használ, mint azok

az ízetlen, bűdös, 's drága patikai szerek. 'S midőn én ifju esztendeimben, elhagyván ezen árva hazánkat, azon Academiák' és Universitások' látogatására kimentem, mellyek a' Francquera, Ultrájektom, Londinum, Portugallia, Hispánia, Gallia, Anglia, Skótzia, Hibernia, Svécia, Norvégia, Islandia Országokban és Szabad Királyi Kolcsos Városokban flóreálnak, úgy tapasztaltam, hogy a' papagáj, másképen páperli nevű madarakat, a' midőn azokat beszélni tanítják, borbá-áztatott kenyérrel szokták étetni. A' borbának nagy a' haszna. Ha azzal bőven élnének az emberek, ha azzal bőven élhetnének az emberek, ha azt ingyen lehetne kapni, mint a' vizet a' Tiszában, nem kellene orvosság.

KUTYESICS, hol jávalva, hol botránkozással hallgatja szavait. Az ugyan igaz! az ugyan igaz! — magában. Ez, látom, magához hozza a' lányomat. Miklós, bort a' legjobbibból, 's hozz-fel egy butelliarozsólist is 's egy font piskoltát.

RIGÓ JONATHÁN. A' mint meghagytam, édes Kutyesics Uram. — Philanthropiám engemet most máshová szállít, de egy két óra múlva eljövök, 's megtekintem a' betegemet, 's magam is beveszek orvosságából egy két dózist, hogy a' betegnek gustust

csináljak hozzá. — Ad felix revidere, ornatisime vir, Kutyesicsi!

KUTYESICS, neki pénzt nyújt. Vonogatja magát, de végre elveszi. — Kutyesics és emberei egyfelé kimennek, Rigó másfelé indul, 's az ajtóban Haricsba botol.

NEGYEDIK JELENÉS.

RIGÓ JONATHÁN. HARICS.

RIGÓ JONATHÁN, a' pénzt olvassa. Ez nem rossz; ezért nem vala kár Doktorrá botoztatnom magamat. Az ollyas pénz nélkül is meg-esik az emberen.

HARICS. Doktor Úr! Doktor Úr! egy szóra, kérem! Régen lesem az Úrat. Hamar, segítsen rajtam.

RIGÓ JONATHÁN, pulzusát tapintja. Rosszúl! igen rosszúl!

HARICS. Gutát rosszúl! nincs az én egészségemnek semmi baja.

RIGÓ JONATHÁN. Ha nem beteg az Úr, mért nem szól? hogy tudná az ember.

HARICS. Nem, édes Úr. 'S hogy egy két szóval elmondjam bajomat, mert tartok tőle, hogy itt meglátnak, meghallják mit beszélünk, egy két szóval mondom el: Én Ha-

rics vagyok, a' ki Katiczát szereti, és a' kit Katicza szeret. Ez a' zsémbes fukar öreg mindent elkövet, hogy Katiczához ne lehessen férnem. Kérem Doktor Urat, segéljen, tégye, hogy szólhassak vele.

RIGÓ JONATHÁN, haraggal, lármával. Kinek néz Ked engem, hallja Ked? 'S Ked engem, Doktort, kerítővé akar e tenni, degradálni?

HARICS. Szt! szt! lassan hát; meghallják.

RIGÓ JONATHÁN. 'S én akarom hogy meghallják. — Engem kerítőnek! Egygy illy tüske, egygy illy kolonc!

HARICS. Uram Doktor Uram —

RIGÓ JONATHÁN. Egygy illy semmirevaló! — —

HARICS. Kérem az Urat —

RIGÓ JONATHÁN. A' kinem érdemel mást mint — —

HARICS, egygy erszényt nyújt Rigónak. Fogja az Úr, 's hamar tegye-el. Még többet is adok, csak segéljen.

RIGÓ JONATHÁN, hirtelen kap az erszény után, 's elteszi. Nem az Urat illeti a' mit mondtam. Az Úr gavallér-ember, a' mint látom, 's ki-mondhatatlan szerencsémnek fogzám tartani, ha valamiben szolgálatjára lehetnék. De ebbe' a' nagy világba' sok goromba van, a' ki

az embert holminek egyébnek nézi, 's mikor olytat mit tapasztalok, megvallom, annyira magamon kívül ragad a' bosszúság —

HARICS. Ne nehezteljen az Úr —

RIGÓ JONATHÁN. Uram, a' háladatosság első tiszte a' becsületes embernek, 's a' ki engem jól megken, bizonyos lehet felőle, hogy érte viszont én is megteszek mindent a' mi hatalmamban áll. Szólljon az Úr, mondjaki, miben teljesíthetem az Úr' parancsolatját.

HARICS. Az Úr, mint tanult tapasztalt Orvos, tudni fogja, az első pillantásban látta, hogy Katiczának legkisebb baja sincs, 's hogy az egész elnémulás színlelt dolog 's ravaszkodás. A' szükség kívánta, hogy erre a' bohó fortélyra vetemedjünk. Egész nevetség volt látni, hogy az a' sok Doktor mint törte a' fejét, mint akará magyarázni, hogy ez a' némaság honnan eredhet; a' hibát az egyik a' tüdőben, a' másik a' főben a' harmadik a' gyomorban, a' negyedik a' vérben kereste, A' dolog ez: Kutyesics a' kedves Katiczát eggy Solymosi vén, ocsmány, duzmadt, de nagy-gazdaságú Göröghöz akarta adni; 's minden készülétek meg voltak téve, hogy gyűrűt váltsanak. Elijedvén, hogy elkapják előlem a' szeretőmet, azt

tanácslottam neki, hogy tegye magát némává. — De menjünk innen; oda ki elmondom az Úrnak, mit tegyen.

RIGÓ JONATHÁN, magát hajtogatva igéri szolgálatját, mind ketten mennek.

HARMADIK FELVONAS.

ELSŐ JELENÉS.

RIGÓ JONATHÁN. HARICS.

HARICS. Én itt ebbe' a' fertelmes parókába', bugyogóba', igen jól illem Patikáriusnak, 's lehetetlen hogy Kutyesics, a' ki alig látott többet háromszornál, rám ismerjen.

RIGÓ JONATHÁN. Attól nem tarthat az Úr. Egygyűgyűbb filkót nem lehet képzelni.

HARICS. Csak egynehány Patikáriusi szót tudnék, holmi distillírent, pulverisírent; hogy ha majd az Öreg előtt kell forognom, Patika-Segédnek gondolhasson.

RIGÓ JONATHÁN. Neki elég, hogy az Úron ez a' tisztes köntös. Én csak annyit értek a' Doktorsághoz, mint az Úr a' Patikáriussághoz.

HARICS. A' manó! 'S az Úr nem igazi Doktor?

RIGÓ JONATHÁN. Nem én, Uram — de meg ne verjen az Úr. Ezek a' bolondok erőnek erejével azzá tevének, 's lássák mint veszik hasznomat. Én magamat soha nem akarám egyébként tartatni mint a' mi vagyok. Itt tanultam Berzenczén a' Collégiumban, imígy amúgy, kimentem Rectornak Tuksára, 's ott, veszedelmemre addig csintalankodtam a' frajjal, hogy azt bizony a' nyakamba kötötték, 's végre még ki is csaptak a' szolgálatból. Nem tudván mit tenni, a' feleségem' jószágocskájába vontam-meg magamat itt Dolhán, 's abroncsot, hordófalat 's szállókarókat hasgatok, 's azzal keresem kenyeremet. A' gonosz lelkék tudják mint történt, ezeka' bolond emberek rám kötötték magokat, hogy én valami csuda-kurájú Doktor vagyok; 's minthogy akarják, gyógyítom, orvoslom, ha rakásra halnak is. Jól fizetnek, 's így én is nyerek, ők is nyernek. Ez a' világ így megy; bolond a' ki azt akarja, hogy minden úgy men-

jen a' hogy kellene. 'S új Condiómba úgy is bele szerettem, hogy, ha így tart, halálom' órájáig Doktor maradok. Esztendőig se' kerestem annyit mint huszonnégy óra olta. Hiszen ez a' Doktorság felette derék portéka; akár gyógyít, akár öl, mindég fizetik őket, még pedig zsírosan. A' varga, ha elrontja a' bőrt; megadja az árát: de a' Doktor bízvást megölheti a' beteget; azért a' kutyja sem ugatja-meg. A' hiba soha nem a' Doktoré, hanem mindég azé, a' ki meghal; miért bikacsolta-meg magát, hogy meghal? — Osztan ebbe' a' nagy dicsőségű professióba' az a' szörnyű derék van, hogy a' megholtak, eggyül eggyig, igen discrétus, generósus emberek: eggyike sem idézi Crimen homicidi-iba a' Medikusz Urat. —

HARICS. De már azt nekik meg kell adni, e' részben ugyan igen discrétus emberek.

RIGÓ JONATHÁN, két idegent látván közelíteni. Ezek is belé úntak, látom; az életbe; hát segítenem kell igyekezeteken. — Most menjen az Úr. Katiczánál eggyütt leszünk.

Harics ol.

M Á S O D I K J E L E N É S.

SÜTŐ MIHÁLY és a' FIJA. RIGÓ
JONATHÁN.

SÜTŐ MIHÁLY. Tekintetes Uram, mi szegény ügye-fogyott emberek az Úrhoz folyamodunk, imhol én, meg a' fiam Jankó.

RIGÓ JONATHÁN, hidegen 's kevélyen. Mi baj?

SÜTŐ MIHÁLY. A' feleségem, ennek a' legénykének az anyja, esztendeje hogy betegen fekszik.

RIGÓ JONATHÁN, kinyújtott tenyérrel. 'S mit tegyek én neki?

SÜTŐ MIHÁLY. Az egek megáldották Doktor Uramat értelemmel, tudománnyal, bölcseséggel; lelje a' Tekint. Úr valami módját, hogy szegény gyógyúljon-meg; mert már mindemből kifogytunk.

RIGÓ JONATHÁN. 'S mi baja? beszéljék-elő Ketek.

SÜTŐ MIHÁLY. Követem szépen az Úr' méltóságát, a' vízi-korság bántja. Ollyan a' hasa szegénynek mint eggy nagy tekenő, 's karja, czombja mint a' derekam, 's szüntelen leli a' hideg. Fercsel Uram Ő Kegyelme az egész patikát is megitta volna már vele, 's nem láttuk semmi foganatját. Szánjon-meg

bennünket a' Tekint. Úr, 's tegyen neki valamit.

RIGÓ JONATHÁN, még mindég nyitva tartván tenyerét, Dologra, barátim! a' dologra! Nincs időm, nem múlathatok.

SÜTŐ MIHÁLY. A' dolog, Tekint. Úr, az, hogy mondja-meg az Úr, mit csináljunk.

RIGÓ JONATHÁN. Nem értem Kedet. Sütő Jankó kezébe nyom valami pénzt; mellyet Rigó hirtelen zsebjébe ereszt. Kedet, fiatal ember, az ember mingyárt megérti, mert Ked kézzel-tapogathatóképen szóll, nem úgy mint az atyja, a' ki csak petyeg, minden nyomósság nélkül. — A' Ked' anyja, úgy e, vízi-kórságba' sínlik; hydropsza van; feldagadt, a' hideg leli; úgy e?

SÜTŐ JANKÓ. Igen, Tekint. Doktor Úr!

RIGÓ JONATHÁN. Mondom; Kedet mingyárt megértettem. Az a' Ked' apja csak beszél, csak trécsel, 's nem érti az ember mit beszél, mit trécsel. — Most tehát valami szer kellene, úgy e? valami gyógyító szer?

SÜTŐ JANKÓ. Bizony az kellene Tekint. Úram.

RIGÓ JONATHÁN. Valami olyan szer, a' mitől jobban legyen?

SÜTŐ MIHÁLY. A' mitől elmúljon a' baja; a' mitől meggyógyúljon.

RIGÓ JONATHÁN. Annak nem leszünk híjával. — Minden zsebjét végig motozza, végre az első zsebjéből elővon egy szelet sajtot. Imhol egy darab sajt. Az a' tehén, a' mellynek tejéből ezt a' sajtot csinálták, maga ette-meg azt a' patikai fűvet, mellyet a' betegnek kellene megennie, ha az ember kínozni akarná, 's a' köpülés közben gyöngyport 's aranycseppeket hintettek a' vajába. Ettől a' Ketek' betege bizonyosan meggyógyúl — hanemha eljött volna az órája, a' mi ellen nincs orvosság. — A' két ember megyen. Rigó visszakiáltja. Még egyyet! Ha meg talál halni a' beteg, temettesék-el Ketek. Értik e Ketek?

A' két Sütő el.

H A R M A D I K J E L E N É S.

A' K e r t b e n.

KUTYESICS. RIGÓ JONATHÁN.

H A R I C S.

RIGÓ JONATHÁN. Mint érzi magát a' Patients?

KUTYESICS. Szörnyű hőségben van; fejét fájtatja, szédeleg.

RIGÓ JONATHÁN. Jele hogy operál a' praescriptio.

KUTYESICS. De tartok tőle, hogy a' nagy operálás — — A' lányom még eddig nem élt semmi itallal.

RIGÓ JONATHÁN. 'S ki holt-meg valaha a' bótól? — Azonban hadd haljon-meg, ha kedve tartja; teszek én arról is.

KUTYESICS, megrázkodik, de elfojtja neheztelését. — Haricsra mutatván. Hát ez az Úr kicsoda?

RIGÓ JONATHÁN, úgy teszen a' két kezével mint a' ki mozsárban tör valamit. Ez az Úr? —

KUTYESICS. Örvendek —

HARICS, meghajtja magát.

KUTYESICS. Nyilván — kezeivel mint előbb Rigó.

RIGÓ JONATHÁN. Igen is, igen is —

KUTYESICS. Értem. A' lányomnak erre az Úrra —

RIGÓ JONATHÁN. Nagy szüksége lesz.

NEG Y E D I K J E L E N É S.

SÁRA ASSZONY. KATICZA.

KUTYESICS. RIGÓ JONATHÁN.

HARICS.

SÁRA ASSZONY, Kutyesicshez. Katiczát nagy hőség érte. Kikívánczozott.

RIGÓ JONATHÁN. Az ártani nem fog, 's a' mérséklett mozgás az ilyen betegnek épen nem ártalmas. — Haricshoz. Segéd Uram! Segéd Uram! menjen, tapintsa-meg mint vér a' Kisasszony' ere, distrahálja, múlassa, 's ha bágyadság érné, élessze-fel benne az élet' ereit. Az alatt én kedves Ura Atyjával a' nyavalya' symptomáji felől akarok értekezni. Kutyasícsot a' Szín' fenekébe vonja, 's hogy ez ne láthassa mit csinál Katicza és Harics, vállára könyököl.

RIGÓ JONATHÁN, szélesen elterpeszkedvén az ülőn. Nagy és tüzes villongások alá vetett kérdés az az Aesculápius' és Macháon' tanítványai között, ha az asszonyi nyavalyákat könnyebb e gyógyítani, vagy a' férjfiakét. Né-melleyek azt állítják, hogy igen, mások hogy nem. A' mi engemet illet, az én eggyűgyű gondolkodásom azt tartja, hogy igen és hogy nem. Ugyan-is megfontolván, hogy azon opácus humoroknak incongruitások, mellyek az asszonyoknak naturale temperamentumokban találatnak, azt cselekszi, hogy a' pars brutális azon van mindég, hogy a' pars sensitíván erőt vehessen; 's következésképen az ő eggy mással ellenkezni-látszó 's néminéműképen ellenkező opiniójok azon forog, hogy a' holdnak obliquus, mondom, háránytékos

kerengése a' napnak mindent éltető sugáriból —

KATICZA, Haricshez. Nem, kedves barátom, nincs olly hatalom, melly hajlandóságomon erőt vegyen, melly szerelmemet az Úr erránt eloltsa.

KUTYESICS, meg akar szállalni, de Rigó karon ragadja. Nézze az Úr, nézze az Úr! a' lyányom beszél. Oh nagy tudományú férjfi! oh csillaga a' Doktoroknak!

RIGÓ JONATHÁN. Lassan, Uram, lassan; ne háborítsuk-meg örömében. Úgy könnyen recidívázhatna.

KATICZA. Bízza rám magát, édes Harics; én az Úré vagyok. 'S készebb vagyok veszni mint szerelemtől elállani.

RIGÓ JONATHÁN, homlokáról törölvén az izzadást. Ez nekem sokba került, sed tandem optatis-simus respondet eventus.

KATICZA, atyja felé közelítvén. Édes atyám, ím vége van bajomnak; szavamat szerencsén vissza nyertem. De egyedül azért nyertem-vissza, hogy egész gyermeki tisztelettel kimondjam, hogy én a' nékem rendelt férjhez menni soha nem fogok. Kérem, jó atyám, ne parancsoljon olyat a' mit teljesítenem nem lehet, 's, ne tagadja-meg jobbomat at-

tól, a' ki arra tökéletesen érdemes, 's szívemet örökre bírja. Érzem én, hogy engemet csak ő tehet boldoggá.

KUTYESICS. Az nem lehet! Az nem lesz!

KATICZA. Engedje mondanom, édes atyám, 's ne vegye szavamat tiszteletlenségnek: engemet Haricstól semmi hatalom el nem szakaszt.

KUTYESICS. Én téged —

KATICZA. Ne haraggal, édes atyám! szóljon szeretettel; én gyermeke vagyok.

KUTYESICS. Ki fog —

KATICZA. Tegyen boldoggá áldása által, 's fogadja fijának az én Haricsomat.

KUTYESICS. Ez a' makaesség —

KATICZA. Nem makaesség, édes atyám, nem tiszteletlenség, hanem mély érzése annak, hogy én egy emberrel, a' kinek unokája lehetnék, boldog soha nem leszek: Hariccsal, ha nem gazdag is, az leszek.

KUTYESICS. Édes Doktor Uram, teljesítse kedvemet: tegye megint némává.

RIGÓ JONATHÁN. Az rajtam nem áll. De parancsolja, hogy az Urat tegyem siketté, 's megteszem, 's az Úr egyet ér vele. — Csendesedjék az Úr. Ez a' makacskodás a'

Kisasszonyban újabb neme a' betegségnek ; de hiszen azért vagyok én itt , hogy arról is tegyek , mint a' test' nyavalyájáról tettem. Engedje az Úr , hadd szólljak egyet Segédemmel. — föl hanggal. A' Patiens' fejessége nagyon ellenére van érdemes Ura Atyjának , 's minthogy a' nedvességek élessé , csípőssé lettek , a' halogatásnak többé nincs ideje. Menjen Segéd Uram , lásson a' specificumhoz.

Harics el.

Ö T Ö D I K J E L E N É S.

KUTYESICS. RIGÓ JONATHÁN.

KUTYESICS. Ennyi szemtelenséggel ! ennyi átalkodással !

RIGÓ JONATHÁN. Meg kell vallani , korán fogott hozzá. Másnak az efféle csak akkor jut eszébe , mikor már fején a' konty.

KUTYESICS. Ez olyan jó gyermek volt , míg a' rossz ember fel nem lovalta. Szerencsémre , hogy idejében megsejtettem , hogy szeretik egymást. Azolta zár alatt űl a' lyá nyom , 's ugyan szemmel tartám , hogy hozzá ne férhessen.

RIGÓ JONATHÁN. Az Úr gondos , szemes atya.

KUTYESICS. Illetlenségtől nem féltettem; nem úgy nevelte a' szegény anyja; de az ilyen csábító melly könnyen rá-beszélhetne volna, hogy megszökjenek. 'S akkor osztán kénytelen voltam volna elnézni, hogy hozzá megyen.

RIGÓ JONATHÁN. 'S merte volna azt.

KUTYESICS. Oh Uram, a' fiatal, szerelmes, pénzes-leányra-vágyó szegény legény mindent mer. De látta, hogy emberrel van dolga, nem vázzal.

RIGÓ JONATHÁN. A ki másnak vermet ás, maga esik belé, azt mondja a' példabeszéd; de a' ki az Urat szedné rá, már az épen nem volna számár.

H A T O D I K J E L E N É S.

BABOS GYURKA. KUTYESICS.

RIGÓ JONATHÁN.

BABOS GYURKA. Uram oda a' Kisasszony! oda a' Kisasszony! megszökött Hariccsal, 's az a' legszebb, hogy ez a' drága Úr a' ki a' más' feleségét szeretné ölelgetni, tapingatni, gyógyítgatni, ha más által nem látna a' szitán, ez hozzá a' házhoz a' rossz embert Segéd' képében.

KUTYESICS. Lehetetlen! Lehetetlen, mondom.

BABOS GYURKA. De igen is lehető. Se' hírek, se' hamvok. 'S ez a' rossz ember az oka mindennek.

KUTYESICS. Doktor Uram, való ez?

RIGÓ JONATHÁN, elsápad. Nekem benne semmi részem. Én ezt most hallom először.

KUTYESICS, nagy elhevüléssel. Hé Miklós, hé György, hé Kirila, hé Konstantin, elő hamar! Fogjátok-meg a' rossz embert, kötözétek gombolyagba, akasszátok-fel, de nekem minden hírem nélkül; mert miatta magamat nem szeretném bajba keverni. A' ki felakasztja, jó jutalmat kap fáradságáért.

BABOS GYURKA. Az az én gondom. Doktor Uram, készüljünk; megtanítom én az Urat, mint kell tilalmasbajárni. — Mint megbámúl majd a' város, ha látni fogja, be szépen lóg a' Doktor! — Kutyesics el. Babos Gyurka Rigót ülbe kapja, 's egy oldalszobába rekeszti.

H E T E D I K J E L E N E S.

REBÉK ASSZONY. BABOS GYURKA.

RIGÓ JONATHÁN belőlről.

REBÉK ASSZONY. Vallyon hol akadok rá? Az egész várost befutottam, 's sohol nincs. — Baboshoz. Édes Uram, mondja-el csak Kelmed, mondja-el, kérem igen szépen, hol az a' Doktor, a' kire Kelmeteket a' Dolhai erdőben igazítottam volt?

BABOS GYURKA. Hol van? Az igen igen jó helytt van, 's egygy óra múlva még jobb helytt lesz. A' talpa sem fogja érni a' földet.

REBÉK ASSZONY. Hogy jobb helytt? Híszén talán csak nem akasztják-fel Kentek?

BABOS GYURKA. Azt épen nem mondhatnám; de feltesszük száradni, a' szellőre — nagyon eláztatta magát. A' gaz ember a' mi Urunk' leányát elszökteté egygy bitanggal.

REBÉK ASSZONY a' Rigó' kamarájának ajtaja felé közzelítván. Ah, 's itt vagy, édes kedves férjem? egygyetlen gyönyörűsége az én szegény életemnek! 'S igaz e, hogy fel akarnak akasztani?

RIGÓ JONATHÁN. Oh fel!

REBÉK ASSZONY. Irgalomnak forrása! 's illy gyalázatos halállal kell elveszned? Ah, te nem illy gyalázatos halált érdemlettél!

RIGÓ JONATHÁN. Így hozta a' gonosz sors. Nyugtassd-meg magad', édes feleségem, hiv hites-társam.

REBÉK ASSZONY. 'S ha még is elvégeztet volna a' munkádat! ha még is ki volt volna hasítva a' tízezer karó!

RIGÓ JONATHÁN. Ne keseregj, édes feleségem! meghasad a' szívem mélységes fájdalmában, ha szavadat hallom. Kérlek, menj innen.

REBÉK ASSZONY. Én menjek? Hát olyan hűségű feleséged voltam én neked, hogy el tudnálak hagyni utolsó perczentésed alatt? Nem, édes lelkem! nem édes angyalom! Rád-meresztett szemmel kaplak-meg, ha majd nyakadra hurkolják a' kötelet, ha rajtad majd eggyet rugnak.

RIGÓ JONATHÁN. Oh példája az asszonyi hűségnek! remekje, tűköre az asszonyi nemnek.!

NYOLCZADIK JELENÉS.

KUTYESICS. RIGÓ JONATHÁN. REBÉK ASSZONY. BABOS GYURKA.

KUTYESICS. Embereim mingyárt itt lesz-

nek, 's hozzá látnak jó Uramhoz. Eggy óra belé nem telik, 's függeni fog.

RIGÓ JONATHÁN. Inkább füstöltesse-meg az Úr az aldimat, a' hogy magának tetszik. Ez az akasztás illetlen Nemes-emberhez, illetlen graduált Doktorhoz.

BABOS GYURKA. El ne lágyítassa magát az Úr; akasztassa-fel csak azért is. Ha eggy-szer kimegyen a' párája, vissza nem hozza senki. Az Úr' házán ejteni ilyen mocskot! Én rajtam is azt akara ejteni, de idejében megcsíptem a' bőrt a' nyaka' csigáján.

KILENCZEDIK JELENÉS.

HARICS. KATICZA. SÁRA ASSZONY.
BABOS GYURKA. KUTYESICS. RIGÓ
JONATHÁN. REBÉK ASSZONY.

HARICS Kutyesicshez. Ime kezébe szolgáltatom az Úrnak mind gyermekét, kinek elvesztét kesergi, mind azt, a' kire e'tettért neheztel. A' szerelem elszédíte bennünket, hogy, meg nem nyerhetvén az Úrnak atyai engedelmét, megszökjünk, 's idegen helytt adassuk-öszve magunkat. De a' Katicza' szívében felébrede a' gyermeki hűség és tisz-

telet, az enyémben pedig annak érzése, hogy becsületes ember nem köti magát olly házhoz, a' hol érte piruljanak, 's letettünk gondolatlan szándékunkról, 's visszajövének. 'S most vagy az Úr' kezéből fogadom-el jövővendőbéli hitvesemet, vagy egészen lemondok további kereséséről. Ha az Úrnak ellenem nincs más kifogása mint az, hogy gyermeke nálam nem talál születésihez-illő tartást, úgy elértem kívánságimnak végéhez: e' levél, mellyet épen most veszek, bizonyossá teheti az Urat, hogy az atyám' testvére megholt, 's engem nevezze gazdag birtoka' örökösévé. — Általadja Kutyesiesnek a' levelet.

KUTYESICS. Ez a' nemes gondolkozás megérdemli a' jutalmat. — Fogja, kedves fiam Uram, a' leányomat, atyai teljes áldásommal.

RIGÓ JONATHÁN, felvidulva. Hahaha! A' rigó elkerülé a' horgot!

REBÉK ASSZONY. Ha hát már fel nem akasztanak, köszönd-meg nekem, hogy Doktorságra emeltelek. Nálam nélkül soha se' jutottál volna e' nagy tisztességre — Csapodárkodva megyen neki.

RIGÓ JONATHÁN, haraggal. Úgy e? Jó, hogy tudom. Oda haza egy kis számvetésünk lesz érte egymással.

HARICS. Az én örömeim' napján nem szabad haragot forralni. Fogjatok kezet mingyárt. Rigó Uram, kérem Kelmedet.

RIGÓ JONATHÁN. Annyi mint az, legyen!
— De, édes Rebék asszony, ezután hát tudjuk-meg, hogy Doktorral van Kendnek dolga. Teszen az bajáról, ha megmakranczosítják.

TUDNIVALÓK.

1. A' m. t. társaság ezen munkának csak kiadója lévén, nem kezeskedik a' benne követett nyelvszabályokról, sem írásmódról, sem végre, akárminemű nyelvet 's írástillető elvekről; mert egyedül arra kíván a' kéziratok' bírálatában ügyelni, hogy az elfogadott és sajtó alá bocsátandó munka, mint egész egy vagy más tekintetből ajánlható legyen, 's a' literatura' jelen állapotjában kiadásra méltónak tartathassék.

2. Nem vizsgálhatván meg a' benyújtott kéziratokat a' társaság fejenként és egészben, ez: u. m. A' b o t - c s i n á l t a d o c t o r , Bajza József és Schedel Ferencz rendes tagok, mint e' végre hivatalosan megbizottak' írásbeli ajánlására adatott sajtó alá.

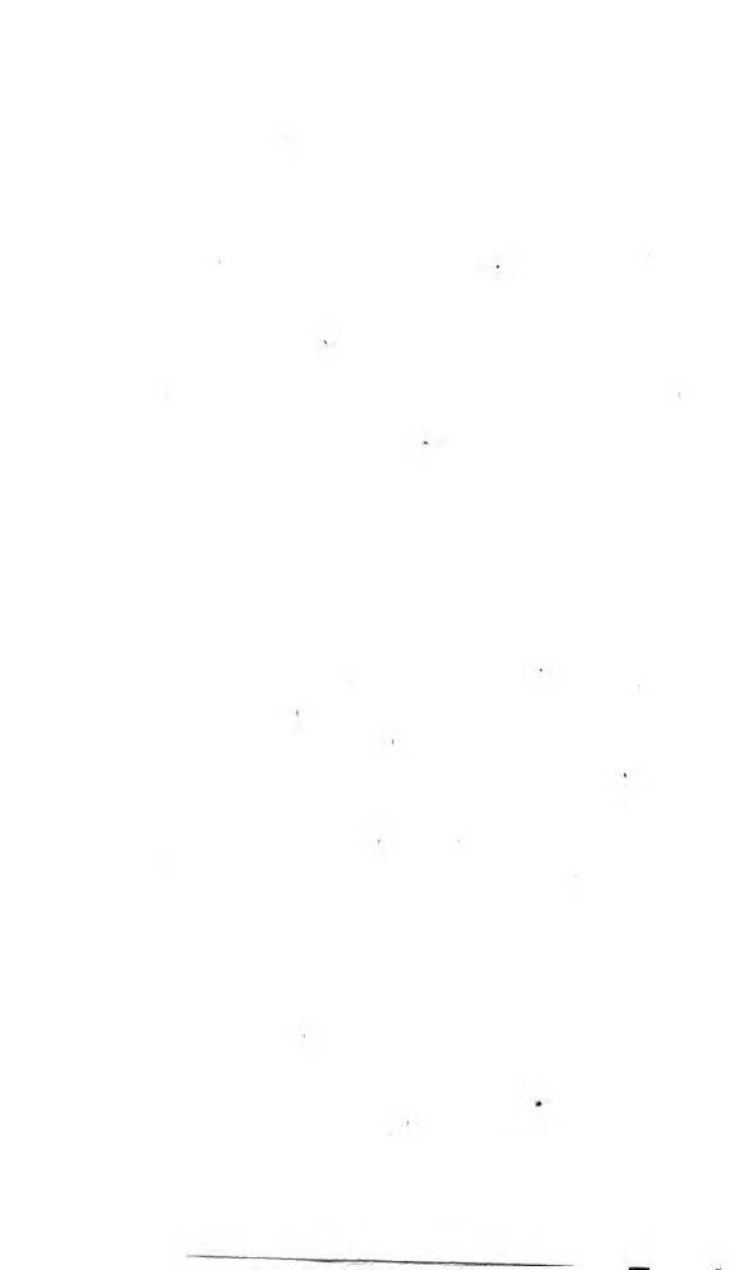
3. E' színjáték nem azon 71 közül való, mellyek' fordítására a' társaság 1831-ben Juniusban tagjait, és 1832-ben Martiusban a' magyar írókat általjában felszólítá, azonban e' gyűjteményhez tartozhatónak találtatott.

4. E' munka hiven az elhunyt író' kézírata szerint nyújtatik a' közönségnek, egyedül azon német megszólítások (p. o. Herr Medicus, Subject Uram 's több efféle) mellyek' megtartását a' fordító némelly más nemzetek' példajaként vélte jónak, cseréltettek fel divatban lévő magyar kifejezésekkel.

5. A' társaság által kiadott kéziratok közül a' Nyelvtudományi Pályamunkák' első kötete XI-dik. a' Mathematikai Műszótár XII-dik lévén, ez itt: XIII-dik számú.

A' m. t. társaság' határozata szerint

Döbrentei Gábor m. k.
Titoknak.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z174550508

